

Հավելված
Հաստատվել է ՀՀ ՎՊ խորհրդի
2009թ. դեկտեմբերի 15-ի թիվ 30/3 որոշմամբ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱՀԱՅԻՉ ՊԱԼԱՏ
ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ**

**ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությանը պետական բյուջեից հատկացված միջոցների
օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական
սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ իրականացված
վերահսկողության արդյունքների մասին**

Վերահսկողության հիմքը՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի 2009 թվականի գործունեության տարեկան ծրագրի 4.5 կետը և ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2009 թ. մայիսի 4-ի թիվ 12/4 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունում պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման արդյունավետությունը և համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրությանը:

Վերահսկողության առարկան՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությանը ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցները և հավաքագրված բյուջետային մուտքերը, ինչպես նաև դրանց ապահովմանն ուղղված գործառնությունները և ընթացակարգերը:

Վերահսկողության օբյեկտները՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը, ինչպես նաև վերջինիս ենթակա ՓԲԸ-ները և ՊՈԱԿ-ները:

Վերահսկողության ծավալը՝ Վերահսկողությամբ ընդգրկվել են էական համարված հետևյալ ծրագրերը և այդ նպատակով կատարված ծախսերը՝

- հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից հավաքագրված բյուջետային եկամուտներից ընդամենը՝ 221,663.5 հազ. դրամը և ծախսային ծրագրերից՝ 1,002,000.0 հազ. դրամը,

- «Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի կողմից ՓՄՁ պետական աջակցության ծրագրի կատարումը, ինչպես նաև գործառնությունների իրականացման համար կատարված 850,000.0 հազ. դրամի ծախսերից 300,000.0 հազ. դրամը,

- «Ձբոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերության կողմից զբոսաշրջության զարգացման ծրագրի կատարումը, ինչպես նաև գործառնությունների իրականացման համար կատարված 141,000.0 հազ. դրամի ծախսերից 100,000.0 հազ. դրամը,

- կրթության և գիտության ոլորտի ծրագրերի կատարման համար իրականացված 390,831.3 հազ. դրամի ծախսերից 311,000.0 հազ. դրամը,

- «Պետական աջակցություն գրադարաններին» ծրագրի կատարման համար իրականացված 239,931.2 հազ. դրամի ծախսերից 35,000.0 հազ. դրամը,

- տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման պետական աջակցության ծրագրերի կատարման համար իրականացված 99,906.3 հազ. դրամից 80,000.0 հազ. դրամը,

- «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերը և դրանց թարգմանությունները առևտրային կազմակերպությունների կողմից իրենց ֆիրմային անվանման մեջ օգտագործելու դիմաց պետական տուրքի գանձումը,

- ՀՀ էկոնոմիկայի Նախարարության աշխատակազմի Շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության տեսչության և զբոսաշրջության և տարածքային տնտեսական զարգացման վարչության, ինչպես նաև Հավատարմագրման գործակալության կողմից իրենց կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացումը,

- «Չափագիտության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից պետական ծրագրի կատարումը, ինչպես նաև իր կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացման համար կատարված 28,061.4 հազ. դրամի ծախսից 22,000.0 հազ. դրամը,

- «Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից պետական ծրագրի կատարումը, ինչպես նաև իր կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացման համար կատարված 81,869.6 հազ. դրամի ծախսից 60,000.0 հազ. դրամը,

- ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության ՓԲ ընկերությունների գործունեությունը,

- ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից հատկացված 43,306.4 հազ. դրամից 30,000.0 հազ. դրամի ծախսը:

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանը՝ 2007 թ. հունվարի 1-ից մինչև ստուգման իրականացման ժամկետի ավարտը:

Վերահսկողության իրականացման ժամկետը՝ 11.05.2009 թ. – 01.09.2009 թ.:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝ Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել են դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևերը, համապատասխանության, ֆինանսական և կատարողական վերահսկողության տեսակները, ինչպես նաև համեմատական, ամփոփ վերլուծության և վիճակագրական եղանակները: Վերահսկողության շրջանակներում իրականացվել են հանդիպակաց ստուգումներ: Ըստ առանձին ծրագրերի կատարողականները գնահատելու նպատակով սահմանվել են էականության մակարդակներ, իսկ ապացույցների ստացման մեթոդներից հիմնականում կիրառվել են փաստաթղթային, գործառույթների, ընթացակարգերի ու գործընթացների ուսումնասիրությունը: Վերլուծության փուլում ամփոփվել է ստացված տեղեկատվությունը, գնահատվել է ձեռք բերված ապացույցների և փաստերի ազդեցությունը վերահսկվող օբյեկտի գործունեության արդյունավետության վրա:

ՀՀ պետական բյուջետային մուտքերի հավաքագրումը և ծախսային ծրագրերի կատարումը

Համաձայն նախարարության կողմից ներկայացված տեղեկատվության, 2007 թվականին հավաքագրվել է 5,529,608.1 հազ. դրամ, որից 3,942,210.0 հազ. դրամը ռոյալթիի գծով, իսկ 2008 թ. հավաքագրվել է 5,748,236.3 հազ. դրամ, որից ռոյալթիի գծով 4,789,029.3 հազ. դրամ:

2007 թ. ծրագրային ծախսերն իրականացվել են 2,018,963.8 հազ. դրամի չափով, որից աշխատանքի վարձատրությանն ուղղվել է շուրջ 1,400,000.0 հազ. դրամը, իսկ 2008 թ.՝ 2,616,642.4 հազ. դրամ, որից աշխատանքի վարձատրությանն ուղղվել է շուրջ 1,800,000.0 հազ. դրամը:

Վերահսկողության արդյունքները

Ըստ առանձին ծրագրերի և ոլորտների իրականացված վերահսկողությամբ հայտնաբերվել են հետևյալ խախտումներն ու թերությունները:

«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերը և դրանց թարգմանությունները առևտրային կազմակերպությունների կողմից ֆիրմային անվանման մեջ օգտագործելու դիմաց պետական տուրքի գանձումը

Համաձայն ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական գրանցման ռեգիստրի կողմից ներկայացված տեղեկատվության, ՀՀ-ում գրանցված և փաստացի գործող տնտեսավարող սուբյեկտներից շուրջ 270 առևտրային կազմակերպություններ իրենց ֆիրմային անվանման մեջ օգտագործում են «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերը և դրանց թարգմանությունները: Ըստ «Մտավոր սեփականության գործակալության» ներկայացրած տեղեկատվության, ՀՀ-ում նման թույլտվություն ստացել են 176 տնտեսավարող սուբյեկտներ, իսկ 2007-2008 թթ. բյուջետային համապատասխան հաշվարկային հաշվին կուտակվել են համապատասխանաբար՝ 131,865.1 և 86,574.4 հազ. դրամի միջոցներ: Համադրելով ՀՀ ֆինանսների նախարարության կենտրոնական գանձապետարանի տրամադրած՝ դիտարկվող տուրքի գծով մուտքեր ապահոված տնտեսավարող սուբյեկտների ցանկը ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական գրանցման ռեգիստրում վերոնշյալ բառերի օգտագործմամբ գրանցված առևտրային կազմակերպությունների վերաբերյալ տվյալների հետ, պարզվել է, որ յուրաքանչյուր տարի նրանցից շուրջ 100-ը պետական տուրք չի վճարել՝ գտնվելով վերահսկողության դաշտից դուրս: Արդյունքում, հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ տարածքում «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերի օգտագործման դիմաց առևտրային կազմակերպությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջե կարող էր լրացուցիչ մուտքագրվել շուրջ 700,000.0 հազ. դրամ, որից 200,000 հազ. դրամը պետական տուրքի, իսկ 500,000.0 հազ. դրամը՝ հաշվարկված տույժերի գումարներն են:

«Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի կողմից 2007 և 2008 թթ. և 2009 թ. 1-ին կիսամյակում ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործումը

«Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն» հիմնադրամը (այսուհետ՝ ՓՄՉ ՋԱԿ) ստեղծվել է ՀՀ կառավարության 2002 թ. մարտի 19-ի թիվ 282-Ն որոշմամբ և նրա գլխավոր առաքելությունն է փոքր և միջին ձեռնարկատիրությանը

պետական աջակցությունը և ոլորտի զարգացմանն ուղղված ծրագրերի իրականացումը: 2007, 2008 և 2009 թթ. ՀՀ պետական բյուջեից ՓՄՁ ԶԱԿ-ին հատկացվել է համապատասխանաբար՝ 400,000.0, 450,000.0 և 573,500.0 հազ. դրամ: Նշված գումարները ծախսվել են հետևյալ հիմնական ուղղություններով.

- ՓՄՁ սուբյեկտներին աջակցություն և համապատասխան ենթակառուցվածքների ամրապնդում,

- վարկային երաշխիքների տրամադրում,

- նորարարությունների և ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրմանն աջակցություն,

- ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից թողարկվող արտադրանքի շուկաներ առաջնորդմանն աջակցություն,

- գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն,

- ուսուցողական աջակցություն,

- սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցություն,

- «Ձեռնարկությունների Եվրոպական Ցանցի» գործունեության համաֆինանսավորում,

- Ծրագիրն իրականացնող անձնակազմի և փորձագետների վարձատրություն:

ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից վարկային երաշխավորությունների տրամադրումն իրականացվել է հոգաբարձուների խորհրդի որոշմամբ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի սահմանած բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույք + 3 % և առավելագույնը 18 % տոկոսադրույքով: Նշված սկզբունքով 2007 և 2008 թթ. տրամադրվել է ընդամենը 150 վարկային երաշխավորություն՝ 588,638.2 հազ. դրամի չափով, իսկ 2009 թ. 1-ին կիսամյակում 31 շահառուներին տրամադրվել են 181,542.6 հազ. դրամի երաշխավորություններ: Վարկերի վերադարձելիությունը կազմել է 100.0 %, որը հիմնականում արդյունք է ցածր ռիսկային ծրագրերին ֆինանսական աջակցության տրամադրման: Վարկային երաշխավորությունների տրամադրմամբ սուբյեկտների վարկավորումն իրականացվել է հիմնականում թվով 5 գործընկեր բանկերի միջոցով:

Ընտրանքային կարգով ՀՀ Գեղարքունիքի, Արմավիրի, Արագածոտնի, Արարատի, Լոռու, Շիրակի և Կոտայքի մարզեր կատարված թվով 64 ստուգայցերը ցույց են տվել, որ 42 դեպքերում ՓՄՁ սուբյեկտները երաշխավորությամբ ստացված վարկային միջոցներն օգտագործել են ոչ նպատակային, կամ դրանց ծախսմանն ուղղություններով թույլ են տվել էական շեղումներ, որը հանգեցրել է նրանց ֆինանսատնտեսական ցուցանիշների անկմանը (Հավելված 1): Մասնավորապես, թվով 16 տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ կատարված այցերի արդյունքներով արձանագրվել են վարկային միջոցների ոչ նպատակային օգտագործման փաստեր: Օրինակ, «Ստեփան Համբարձումյան» Ա/Ձ-ն վարկային ռեսուրսներն օգտագործվել են իր սեփականությունը հանդիսացող շինությունը կապիտալ նորոգելու և հետագայում այն վարձակալությամբ այլ անձանց հանձնելու համար, ձկնաբուծության բնագավառում ակնկալվող արդյունքը չստանալու պատճառով և վարկային պարտավորությունները մարելու նպատակով «Լետալ» ՍՊԸ-ն իր բիզնեսը վաճառվել է այլ տնտեսավարող սուբյեկտին, արագ սննդի

կազմակերպման փոխարեն «Երվանդ Մարտիրոսյան» Ա/Ձ-ն վարկի միջոցներն ուղղվել են սեփական խանութի վրա 2 և 3-րդ հարկերի շինարարությանը, ավտոտեխսպասարկման կազմակերպման նպատակով ստացված գումարը «Վանիկ Խումյան» Ա/Ձ-ն ծախսել է սեփական տան նկուղի կառուցմանը, «Գալուստ Ուռուտյան» Ա/Ձ-ն ատամնաբուժական ծառայությունն ընդհանրապես չի կազմակերպել և այլն:

Արձանագրվել են նաև շահառուի կողմից գործարար ծրագրի ոչ լիարժեք իրականացման դեպքեր: Մի շարք դեպքերում ՓՄՁ սուբյեկտները գործարար ծրագրերից թույլ են տվել շեղումներ՝ գումարների զգալի մասն ուղղելով շրջանառու միջոցների ավելացմանը կամ դրանք այլ նպատակով օգտագործմանը: Վերը բերված արդյունքները հիմնավորվել են նաև ստուգայցերով ընդգրկված ՓՄՁ սուբյեկտների ֆինանսատնտեսական գործունեության վրա ստացված վարկերի օգտագործման արդյունավետության գնահատման նպատակով կատարված ուսումնասիրությամբ՝ նրանց գերակշռող մասում իրացման շրջանառությունը կտրուկ նվազել է, իսկ 16-ն արդեն չեն գործում: Օրինակ, «Սամվել Շուշանյան» Ա/Ձ-ն վարկ ստանալու պահին ներկայացրել է տվյալներ այն մասին, որ 10 աշխատողների միջոցով զբաղվում է մանրածախ առևտրով՝ ապահովելով 2.0 մլն դրամի շրջանառություն: ՓՄՁ ԶԱԿ-ի մոնիտորինգով նրա մոտ արձանագրվել են 5 աշխատող և 24.0 մլն դրամի շրջանառություն: Իրականում, կատարված ստուգայցով և ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվությամբ փաստվել է, որ տվյալ սուբյեկտն ինչպես վարկ ստանալիս, այնպես էլ դրանից հետո չի գործել և չի գործում: Նման այլ փաստերի առկայությամբ հիմնավորում է, որ 2007-2008 թթ. երաշխավորությամբ ստացված ֆինանսական աջակցությունը չի նպաստել փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ընդլայնմանը, աշխատատեղերի և հարկային վճարումների ավելացմանը, իսկ առանձին դեպքերում հանգեցրել է նաև չգործող տնտեսավարող սուբյեկտների քանակի աճին (Հավելված 2):

Խնդիրներ են բացահայտվել վարկային երաշխավորությունների տրամադրման գործընթացներում: Այսպես, ֆինանսական աջակցությունը տրամադրվել է ոչ հավաստի ցուցանիշների՝ ՓՄՁ սուբյեկտի «ստվերային գործավարության» հիման վրա, իսկ ընտրանքով ընդգրկված թվով 10 վարկային երաշխավորությունները տրամադրվել են չգործող տնտեսավարող սուբյեկտներին (Հավելված 3): Օրինակ, վարկային երաշխավորություն է ստացել «Սեդվի-5» ԱԿ-ն, որի հայտում նշված է, որ նա 10 աշխատողների միջոցով զբաղվում է քարի մշակմամբ և ապահովում է 54.000.0 հազ. դրամի իրացման շրջանառություն: Ստուգայցի և ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի լրացուցիչ ուսումնասիրությունների արդյունքները վկայում են, որ նշված սուբյեկտը՝ սկսած 2006 թվականից, չի գործել և հաշվետվություններ չի ներկայացրել, մինչև ՓՄՁ ԶԱԿ-ի մոնիտորինգի աղյուսակների համաձայն, նա ունի 15 աշխատող և 150.000.0 հազ. դրամի իրացման շրջանառություն:

ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից կատարված տարեկան մոնիտորինգի արդյունքներով ներկայացվել են պաշտոնական ֆինանսական հաշվետվություններին չհամապատասխանող տեղեկություններ: Այսպես, բոլոր հիշատակված մարզերում գործող մի շարք տնտեսավարող սուբյեկտների

հայտերով ներկայացված և ՓՄՁ ՋԱԿ-ի մասնագետի ուսումնասիրությամբ արձանագրված նույն ցուցանիշների միջև բացահայտվել են զգալի շեղումներ: Օրինակ, մոնիտորինգի արդյունքում «Երվանդ Մարտիրոսյան» Ա/Ձ-ի մոտ արձանագրվել է շուրջ 200.0 մլն դրամի տարեկան հասույթ, մինչդեռ նա հանդիսացել է պարզեցված հարկ վճարող, ընդ որում, այդպիսի շրջանառություն ունեցող սուբյեկտի միջին ամսական հարկերը կազմել են ընդամենը 77.4 հազ. դրամ: Այլ կերպ, 10.0 մլն դրամի երաշխավորությամբ տնտեսավարող սուբյեկտը ոչ հավաստի ցուցանիշների հիման վրա ստացել է 19.5 մլն դրամի վարկային միջոցներ, մոնիտորինգի արդյունքներով նրա մոտ արձանագրվել է ֆինանսատնտեսական ցուցանիշների զգալի բարելավում, մինչդեռ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային ծառայության ներկայացրած տեղեկատվության համաձայն, անհատ ձեռներեցի իրացման շրջանառության ծավալները մոնիտորինգի արդյունքներով արձանագրված 338,400.0 հազ. դրամի փոխարեն կազմել է 18,000.0 հազ. դրամ: Մեկ այլ դեպքում, «Ռոստոմ Սուրխասյան» Ա/Ձ-ի մոտ մոնիտորինգի արդյունքներով արձանագրվել են շուրջ 280.0 մլն դրամի տարեկան հասույթ և 97.0 հազ. դրամի միջին ամսական հարկերի վճարում: Տվյալ սուբյեկտը հանդիսացել է պարզեցված հարկ վճարող և վարկավորվել է 19.0 մլն դրամով, որից 10.0 մլն դրամը՝ ՓՄՁ ՋԱԿ-ի երաշխավորությամբ: Վարկը ստանալուց հետո կատարված մոնիտորինգով նրա մոտ արձանագրվել է 420,000.0 հազ. դրամի իրացման շրջանառություն, որը ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի տվյալներով իրականում կազմում է 44,100.0 հազ. դրամ:

Հարկային մարմինների կողմից ներկայացված տեղեկատվության համադրումը ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կատարած մոնիտորինգի արդյունքների հետ ցույց է տվել, որ վերջինիս ներկայացրած իրացման շրջանառությունը գերազանցել է տնտեսավարող սուբյեկտների պաշտոնական հաշվետվություններում արտացոլված համանման ցուցանիշը: Այսպես, ըստ ՓՄՁ ՋԱԿ-ի մոնիտորինգի արդյունքների, ուսումնասիրությամբ ընդգրկված թվով 42 տնտեսավարող սուբյեկտների իրացման շրջանառությունը կազմել է 2,839,000.0 հազ. դրամ, մինչդեռ ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից տրամադրված տեղեկատվության համաձայն, նրանց իրական իրացման շրջանառությունը կազմել է ընդամենը 204,800.0 հազ. դրամ, կամ ավել է ցույց տրվել 2,634.200.0 հազ. դրամի չափով: Բացի այդ, համաձայն ՓՄՁ ՋԱԿ-ի մոնիտորինգի արդյունքների, նշված սուբյեկտները ստեղծել են 251 նոր աշխատատեղ, իսկ ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի տեղեկատվությամբ դրանց թիվը կազմել է 67, կամ 184-ով պակաս: Նշված փաստերը թույլ է տվել եզրակացնելու, որ ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կողմից իրականացվող տարեկան մոնիտորինգը կրել է ձևական բնույթ:

Սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության ծրագրի վրա կատարված ծախսերը կազմել են համապատասխանաբար՝ 2007 թ.՝ 23,000.0, 2008 թ.՝ 60,000.0 հազ. դրամ, իսկ 2009 թ. նախատեսվել են 70,000.0 հազ. դրամի չափով: Ծախսերն իրականացվել են 2 հիմնական ուղղություններով, դրանք են՝ սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանը տեխնիկական և ֆինանսական աջակցությունը: Վերջինիս շրջանակներում սկսնակ ձեռներեցներին տրամադրվել են վարկային երաշխավորություններ 2007 թ. թվով 35-ը՝ 30.2 մլն դրամի, 2008 թ. 41-ը՝ 48.8 մլն

դրամի, իսկ 2009 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ 15-ը՝ շուրջ 21.0 մլն դրամի չափով: Տվյալ ծրագրով մինչև 1.0 մլն դրամի տրամադրումը չի նպաստել ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նախատեսված գործարար ծրագրերի լիարժեք իրագործմանը կամ սեփական գործի հիմնմանը, իսկ ընտրանքային կարգով կատարված հարցման արդյունքները ցույց են տվել, որ նրանց զգալի մասը դադարեցրել է գործունեությունը: Այսպես, ընտրանքով ընդգրկված 15 սկսնակ գործարարներից ներկայում գործունեություն են իրականացնում միայն 2-ը: Սկսնակ գործարարներին տեխնիկական աջակցության ծրագրին մասնակցային սկզբունքով ներգրավվել է ՄԱԶԾ-ն, որի կողմից 2007 թ. ներդրվել է 10,800.0 հազ. դրամ, իսկ 2008 թ. ծրագիրն ամբողջությամբ իրականացրել է նրա կողմից: Ընդ որում, պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման նկատմամբ վերահսկողություն չի իրականացրել, իսկ ծրագրի մոնիտորինգը նույնպես կրել է ձևական բնույթ:

ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից թողարկվող արտադրանքի (մատուցվող ծառայությունների) շուկաներ առաջնդմանն աջակցության ծրագրով 2007 թ. ծախսվել է 24,908.2, 2008 թ.՝ 24,942.5 հազ. դրամ, իսկ 2009 թ. նախատեսվել է 35,000.0 հազ. դրամի ծախս: Տվյալ ծրագրով աշխատանքները նույնպես իրականացվել են ՄԱԶԾ-ի մասնակցությամբ և նշված ծախսերը չեն վերահսկվել ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից:

ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրվող ուսուցողական և խորհրդատվության ծրագրերի իրականացման նկատմամբ վերահսկողությամբ բացահայտվել են թերություններ, որոնք վկայում են այդ աշխատանքներում առկա ձևական մոտեցման մասին: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել են առանձին մարզերում ՓՄՁ սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական, խորհրդատվական և ուսուցողական աջակցության տրամադրման ծրագրերի շրջանակներում նրանց կողմից ներկայացվող հաշվետվություններում առկա ցուցանիշների հավաստիությունը: Օրինակ, Լոռու մարզի Վանաձոր քաղաքում 2008 թ. հունիսին «Սելենեվա» ՍՊԸ-ի կողմից կազմակերպված «ՀՀ հարկային օրենսդրության պարզաբանումներ» թեմայով 5 օրյա դասընթացի (ընդամենը 18 մասնակից, տրամադրված աջակցություն՝ 70 %, կամ 378.0 հազ. դրամ) մասնակիցների հայտերում բերված ցուցանիշների, ՓՄՁ ԶԱԿ-ի մարզային ստորաբաժանման մոնիտորինգի արդյունքներով և ՊԵԿ հարկային ծառայության ներկայացրած տեղեկատվության համադրությամբ պարզվել է, որ տարեկան շրջանառության, աշխատողների թվաքանակի և վճարված հարկերի վերաբերյալ տեղեկատվությունների միջև առկա են զգալի տարբերություններ՝ վկայելով ձեռնարկատերերի կողմից ոչ հավաստի տեղեկատվություն տրամադրելու, ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից դրանք չվերլուծելու մասին: Նույն պատկերն է արձանագրվել նաև Լոռու մարզի Վանաձոր քաղաքում 2008 թ. ապրիլին «Սպիտակի մտավորականներ» ՀԿ-ի կողմից կազմակերպված 10-օրյա դասընթացի (տրամադրված աջակցությունը 252.0 հազ. դրամ), ինչպես նաև Արագածոտնի մարզի Ապարան քաղաքում 2008 թ. հունիսին «Արագած բիզնես» ՍՊԸ-ի կողմից կազմակերպված «Ֆինանսական կառավարում» թեմայով եռօրյա դասընթացի (աջակցությունը՝ 336.0 հազ. դրամ) մասնակիցների

գործունեության ցուցանիշների վերլուծությամբ: Փաստորեն, դասընթացի կազմակերպման գլխավոր նպատակի իրագործումը չի ապահովվել, իսկ տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ներկայացված հաշվետվություններում թերությունները և խախտումները շարունակաբար կրկնվել են:

Առանձին դեպքերում գործընկեր կազմակերպությունները («Սպիտակի մտավորականներ» ՀԿ-ն, «Մթնածող» ՍՊԸ) նախկինում գործունեություն չեն իրականացրել և ՓՄՁ ԶԱԿ-ի հետ կատարված գործարքներից հետո դադարեցրել են այն: Հրատարակված տեղեկատվությունը զետեղված գործընկեր կազմակերպությունների ցանկից շատերը ընդհանրապես ծառայություններ չեն մատուցել կամ չեն գործում:

ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից չի ապահովվել նաև խորհրդատվական աջակցության ծրագրի արդյունավետությունը՝ պատվիրված գործարար ծրագրերը և շուկայի ուսումնասիրությունները կիրառման տեսանկյունից պիտանի չեն տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեության համար, շատ դեպքերում դրանց հիմքում ընկած ցուցանիշները աղավաղված են և չեն արտացոլում սուբյեկտի ֆինանսատնտեսական գործունեության իրական պատկերը:

2009 թվականին՝ 2007 թվականի համեմատությամբ, ՓՄՁ սուբյեկտներին աջակցությանը և համապատասխան ենթակառուցվածքների ամրապնդմանն ուղղված ծախսերն աճել են 53,091.2 հազ. դրամից մինչև 67,550.0 հազ. դրամ, կամ 27.2 %-ով: Ավելացել են նաև ծրագիրն իրականացնող անձնակազմի ու փորձագետների թվաքանակը և նրանց վարձատրությանն ուղղված միջոցները՝ 2007 թ. 95,000.0 հազ. դրամի դիմաց 2009 թ. ծախսերը նախատեսվել են 165,000.0 հազ. դրամի չափով, կամ աճել են 70,000.0 հազ. դրամով (73.7 %-ով), որը զգալի չափով պայմանավորված է անձնակազմի վարձատրության չափի ավելացմամբ: Փաստորեն, հաշվետու ժամանակաշրջանում ՓՄՁ ԶԱԿ-ի վարչակառավարչական ծախսերն ունեցել են աճի միտում՝ 2009 թ. կազմելով պետական բյուջեով ծրագրին հատկացված միջոցների շուրջ 40.0 %-ը:

Այսպիսով, կատարված դիտարկումները, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՊԵԿ կողմից տրամադրված տեղեկատվության համադրումը ՓՄՁ սուբյեկտների ներկայացրած տվյալների հետ վկայում են, որ ՓՄՁ ԶԱԿ-ը պատշաճ ուշադրություն չի դարձրել հայտերի հավաստիությանը, որոնց ընդունման, հաշվառման և դրանցով աջակցության տրամադրման գործընթացները կրել են ձևական բնույթ, իսկ առանձին դեպքերում նման աջակցությունը ցուցաբերվել է զրոյական հաշվետվություն ներկայացրած տնտեսավարող սուբյեկտներին: Իսկ ընդհանուր առմամբ, ուսումնասիրությամբ ընդգրկված ՓՄՁ սուբյեկտների գործունեության վերաբերյալ ստացված տեղեկատվությունը վկայում է, որ ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցները ծախսվել են ցածր արդյունավետությամբ, իսկ առանձին դեպքերում դրանք նպատակին չեն ծառայել և չեն նպաստել փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացմանը:

«Զբոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերության կողմից բյուջետային ծրագրերի կատարումը

«Ջրոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերությունը (այսուհետ՝ Գործակալություն) «Հայաստանի Հանրապետության 2007 և 2008 թվականների պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի շրջանակներում Նախարարության հետ կնքված պայմանագրերով ստանձնել է ՀՀ կառավարության որոշումներով հաստատված զրոսաշրջության զարգացման ծրագրերի իրականացումը համապատասխանաբար՝ 70,000.0 և 71,000.0 հազ. դրամի չափով:

ՀՀ կառավարության 24.12.2001 թվականի թիվ 1240 որոշմամբ «Ջրոսաշրջության զարգացման ազգային գործակալություն» ՓԲԸ-ն վերանվանվել է «Ջրոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերության՝ ֆիրմային անվանման մեջ օգտագործելով «հայկական» բառը: «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքով «հայկական» բառի օգտագործման թույլտվության համար Գործակալությունը վճարել է 600.0 հազ. դրամի պետական տուրք, սակայն հաջորդ 4 տարվա պետական տուրքը չի վճարել, որի արդյունքում ձևավորվել է 2,400.0 հազ. դրամի չկատարված պարտավորություն, ինչպես նաև 01.07.2009 թ. դրությամբ 13,254.0 հազ. դրամի հաշվարկվող տույժեր՝ օրական 0.5 %-ի չափով: Ընդհանուր առմամբ, պետական տուրքի մասով պետական բյուջեի նկատմամբ Գործակալության ընդամենը պարտավորությունը կազմել է 15,654.0 հազ. դրամ:

Գործակալության տարբեր ծրագրերի իրականացմանն աջակցել են նաև մասնավոր հատվածը և միջազգային այլ ընկերությունները, որոնց համաֆինանսավորումը յուրաքանչյուր տարի գերազանցել է 200,000.0 հազ. դրամը, որից շուրջ 60 %-ը՝ ԱՄՆ Միջազգային Զարգացման Գործակալության կողմից հատկացված գումարներն են: Նշված գումարները չեն մուտքագրվել Գործակալության դրամարկղ կամ հաշվարկային հաշիվ և չեն արտացոլվել հաշվապահական հաշվառման մեջ, որի հետևանքով միջոցառումների իրականացման նպատակով այլ աղբյուրներից ստացված 250,000.0 հազ. դրամը դիտարկվել է որպես չհաշվառված եկամուտ՝ առաջացնելով լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ: Միաժամանակ արձանագրվել է, որ տարբեր երկրներում կայացած ցուցահանդեսներին մասնակցելու նպատակով տաղավարների վարձակալության, կառուցապատման և մասնակցության համար վճարվել է շուրջ 160,000.0 հազ. դրամ, որից շուրջ 30.0 %-ն իրականացվել է պետական բյուջեի միջոցների հաշվին, իսկ միջազգային ցուցահանդեսների կազմակերպիչների կողմից ստացված շուրջ 60,000.0 հազ. դրամ ծախսի հաշիվ-ապրանքագրերը ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան կնքված չեն եղել:

2007 և 2008 թթ. Նախարարության «Ջրոսաշրջության և տարածքային տնտեսական զարգացման վարչության» կողմից կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացումը

Հայաստանի Հանրապետությունում զրոսաշրջային գործունեությունը կարգավորվում է «Ջրոսաշրջության և զրոսաշրջային գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով (այսուհետ՝ Օրենք) և իրավական այլ ակտերով: Տվյալ ոլորտի պետական կարգավորումն իրականացվել է ՀՀ կառավարության որոշմամբ լիազոր մարմնի՝ Նախարարության և նրա «Ջրոսաշրջության և տարածքային տնտեսական զարգացման վարչության» (այսուհետ՝ Վարչություն) միջոցով: Օրենքի և ՀՀ կառավարության 10.06.2004 թ. թիվ 946-Ն որոշմամբ (այսուհետ՝ Որոշում)

սահմանված է հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների որակավորման ընթացակարգը, ըստ որի նրանք որակավորվում են կամավորության սկզբունքով:

Վարչության կողմից ներկայացված տեղեկատվության համաձայն, հանրապետության տարածքում գործում են ավելի քան 170 հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտներ, որոնցից շուրջ 40.0 %-ը գտնվում են Երևանում: Նրանցից որակավորման կարգ են ստացել ընդամենը 11 հյուրանոց և 4 զբոսաշրջային տուն, կամ ամբողջի շուրջ 9.0 %-ը, մինչդեռ մի շարք ինտերնետային կայքերում ներկայացված են սահմանված կարգով չորակավորված, բայց որակավորման կարգի նշաններ օգտագործող հյուրանոցներ, որը հիմնավորվել է նաև կատարված ստուգայցերով: Օրենքի 10-րդ հոդվածի 10-րդ մասի և Որոշման հավելված 1-ի 31-րդ կետի համաձայն՝ հյուրանոցային ծառայություններ մատուցող անձինք որակավորման կարգի նշաններ կարող են օգտագործել միայն այդպիսի իրավունք ձեռք բերելուց հետո, իսկ զբոսաշրջության բնագավառում ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանման նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու և պահանջները խախտողների նկատմամբ պատասխանատվության միջոցներ՝ տուգանքներ, կիրառելու լիազորությունները վերապահվել են Նախարարությանը, սակայն դրանց ոչ հստակ լինելու հետևանքով 2007-2008 թթ. նման ստուգումներ չեն իրականացվել և համապատասխան բյուջետային հաշվարկային հաշվին խախտումների դիմաց մուտքեր չեն ապահովվել (տուգանքի չափը սահմանված է 50-200 հազ. դրամ), որոնք կարող էին պետական բյուջեի եկամտային մասը համալրել լրացուցիչ 15,000.0 հազ. դրամով:

Միաժամանակ, գործող Օրենքի 10-րդ հոդվածի 10-րդ մասի պահանջները տարածվում են միայն հյուրանոցային ծառայություններ մատուցող անձանց վրա, տեսադաշտից դուրս թողնելով հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտները գովազդող, դրանք ներկայացնող այլ սուբյեկտների (օրինակ՝ ինտերնետային կայքեր կազմակերպող անձանց) պատասխանատվության հարցը: Հաշվարկները ցույց են տվել, որ պատշաճ վերահսկողություն իրականացնելու, 06.06.2009 թվականից ուժի մեջ մտած «Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենքում կատարված փոփոխությունների և լրացումների կիրարկումը լիարժեք ապահովելու, որոկավորում չունեցող, սակայն այն կիրառող հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտներին օրենսդրական դաշտ բերելու պարագայում (որակավորման համար տարեկան պետական տուրքը սահմանված է 5.0-ից 1,250.0 հազ. դրամ) պետական բյուջե լրացուցիչ կապահովվեր շուրջ 50,000.0 հազ. դրամի եկամուտ:

«Զբոսավարի և ուղեկցորդի գործունեության լիցենզավորման Կարգը» սահմանվել է ՀՀ կառավարության 10.06.2004 թ. թիվ 945-Ն որոշմամբ: Համաձայն ներկայացված տեղեկատվության, զբոսավարի որակավորման քննություն է հանձնել 220 ֆիզիկական անձ, որոնցից 167-ին տրվել է համապատասխան լիցենզիա: Ֆիզիկական անձանց կողմից ներկայացված կասեցման դիմումներով լիցենզիայի կասեցումներ են կիրառվել թվով 40 անձանց նկատմամբ: Կասեցման դիմումներ ներկայացրած ֆիզիկական անձանցից «Պետական տուրքի

մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված 10.0 հազ. դրամը վճարել են միայն 9-ը, որի պարագայում Վարչությունը պետք է կասեցներ լիցենզիայի գործողությունը, որը չի կատարել:

«Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ենթակառուցվածքների պահպանում և զարգացում» և «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության հիմնարար և կարևորագույն նշանակություն ունեցող կիրառական հետազոտություններ» ծրագրերի կատարումը

Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան «Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ

Համաձայն ներկայացված տեղեկատվության, 2007-2008 թթ. Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան «Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ը (այսուհետ՝ Ինստիտուտ) Նախարարության հետ կնքված պայմանագրերի շրջանակներում իրականացրել է համապատասխանաբար՝ 162,434.5 և 216,327.8 հազ. դրամի հետազոտական աշխատանքներ:

Ինստիտուտի կողմից դիտարկվող տարիներին իրականացվել են մաս մի շարք դրամաշնորհային ծրագրեր, կնքվել են առանձին գիտական, տնտեսական և վարձակալական պայմանագրեր: Ընդ որում, այլ պետությունների գիտական և միջազգային կազմակերպություններից ստացված դրամաշնորհների գումարները, որոնք պայմանագրերով հիմնականում ուղղվել են Ինստիտուտի աշխատակիցների գիտական մշակումներին և գործուղման ծախսերին, «եկամուտներ» հոդվածով ձևակերպվել են այն չափով, որքանով ունեցել են ծախսային ծածկույթ: 2007 թ. այն կազմել է 153,503.2, իսկ 2008 թ.՝ 202,604.0 հազ. դրամ:

Ինստիտուտում աշխատողների ընդհանուր թվաքանակը 2007 թ. կազմել է 518, իսկ 2008 թ.՝ 495 մարդ, որոնց վարձատրությանն ուղղվել է համապատասխանաբար՝ 123,047.4 և 172,316.0 հազ. դրամ: Տեղում կատարված ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում Ինստիտուտում ձևակերպվել և վարձատրվել են մաս գործունեություն չիրականացնող կոլեկտիվի անդամների տարբեր բարեկամներ, որը հիմնավորվել է մաս դրամարկղային գրքում կատարված նշումներով: Այսպիսով, Ինստիտուտի ծրագրային ծախսերի հաշվին աշխատանքի վարձատրության ուղղված գումարներից ոչ նպատակային ծախսը գերազանցել է 50,000.0 հազ. դրամը:

ՀՀ կառավարության 2003 թ. դեկտեմբերի 11-ի «Գույքի փոխանակության թույլտվություն տալու մասին» N 1858-Ա որոշման համաձայն, թույլատրվել է «Կոմետա» ԲԲԸ-ին պատկանող՝ Երևանի Աբելյան N 6 հասցեում գտնվող 973 քմ ընդհանուր մակերեսով տարածքի փոխանակումը Ինստիտուտին պատկանող Երևանի Ալիխանյան եղբայրներ N 2 հասցեում գտնվող N 21 շենքից 675 քմ մակերես ունեցող «համարժեք» տարածքի հետ, ինչպես մաս նշված գործարքի հետևանքով Ինստիտուտին պատկանող այդ տարածքի օտարումը «Հայբուսակ համալսարան» ՍՊԸ-ին, բայց ոչ պակաս, քան 25,000.0 հազ. դրամով (ներառյալ՝ ԱԱՀ): ՀՀ առևտրի և տնտեսական զարգացման նախարարի 2006 թ. օգոստոսի 21-ի թիվ 172-Ա հրամանի համաձայն, Ինստիտուտի տնօրինությանը հանձնարարվել է իրականացնել 675 քմ տարածքի վերանորոգման աշխատանքները՝ համապատասխան պայմանագիր կնքելով «Հայբուսակ համալսարան» ՍՊԸ-ի (այսուհետ՝ Համալսարան) հետ և այդ տարածքը նրան օտարել 25,000.0 հազ. դրամ արժեքով:

Ինստիտուտի և շինարարական լիցենզիա չունեցող Համալսարանի միջև կնքվել է շինարարական կապալի պայմանագիր, նախահաշիվը կազմվել է Համալսարանի և Ինստիտուտի սեփական ուժերով և չի անցել համապատասխան փորձաքննություն, իսկ շինարարական աշխատանքներն ամբողջությամբ իրականացրել է ենթակապալառու «Նամյու» ՍՊԸ-ն, որի աշխատանքների ծավալները չէին կարող գերազանցել ամբողջի 25 %-ը: 2007 թ. հունվարի 18-ին Ինստիտուտի և Համալսարանի միջև կնքվել է 25,000.0 հազ. դրամ արժեքով «անշարժ գույքի առքուվաճառքի» պայմանագիր:

Այսպիսով, խախտվել է ՀՀ կառավարության 2003 թ. դեկտեմբերի 11-ի N 1858-Ա որոշման պահանջը, որով «Կոմետա» ԲԲԸ-ին պատկանող տարածքի փոխանակումը չէր ենթադրում Ինստիտուտին պատկանող տարածքի հիմնանորոգում, իսկ վերջինիս վրա կատարված 20,000.0 հազ. դրամի ծախսը որակվել է որպես անարդյունավետ:

«Կենսատեխնոլոգիայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ

Համաձայն ներկայացված տեղեկատվության, 2007-2008 թթ. «Կենսատեխնոլոգիայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ Ընկերություն) կողմից Նախարարության ծրագրերի շրջանակներում իրականացվել են «Անալիտիկական և ֆիզիկաքիմիական լաբորատորիայի վերակազմավորման» և «Կենսաբանական ակտիվ նյութերի կատարելագործված, բարձրարտադրողական և էկոլոգիական տեսակետից նպաստավոր կենսատեխնոլոգիական պրոցեսների գիտաարտադրական հիմունքների մշակում» ծրագրերը համապատասխանաբար՝ 48,397.5 և 10,299.6 հազ. դրամի չափով:

Ուսումնասիրությամբ արձանագրվել է, որ Ընկերությունում հաստիքացուցակով հաստատված 96 աշխատողներից 36-ը գիտաշխատողներ են, որոնց նկատմամբ՝ համաձայն տնօրենի հայտարարության, կիրառվել է ազատ աշխատանքային գրաֆիկ, Այլ կերպ, խախտվել են ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված պահանջները:

Ընկերության կողմից խախտվել են նաև «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածի պահանջները՝ 2007-2008 թթ. և 2009 թվականի ընթացիկ ժամանակահատվածում ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների գնումներն ամբողջությամբ իրականացվել են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ՝ առանց մրցույթ հայտարարելու: Այսպես, Ընկերությունում ընթանում են շինվերանորոգման աշխատանքներ, որոնց համար կապալի պայմանագիր չի կնքվել, նախագծանախահաշվային փաստաթղթեր չեն կազմվել, պարզ չեն նաև իրականացվելիք աշխատանքների ֆիզիկական ծավալները և նյութական ծախսերի չափը:

«Գիտատեխնիկական լրատվության հայկական կենտրոն» (ԳՏԼՀԿ) ՊՈԱԿ

«Գիտատեխնիկական լրատվության հայկական կենտրոն» (ԳՏԼՀԿ) ՊՈԱԿ-ին «Պետական աջակցություն գրադարաններին» ծրագրով նախատեսվել էր հատկացնել 2007 թվականին՝ 117,290.3, իսկ 2008 թ՝ 117,814.7 հազ. դրամ: Ծրագրով հատկացված պետական սուբսիդավորումն ուղղված էր գիտատեխնիկական լրատվության համաշխարհային ռեսուրսների պարբերական և կանոնակարգված հավաքագրմանն ու պահպանմանը:

Գիտատեխնիկական գրականություն ձեռք բերելու նպատակով Գ-ՏԼՀԿ-ն պայմանագրեր է կնքել ՌԴ մի շարք գործակալությունների հետ, որոնցում կանխավճարի չափը նախատեսվել և կազմել է 100.0 %: Նման պայմանագրային հարաբերություններն իրենց չեն արդարացրել, քանի որ տարեց-տարի կանխավճարի դիմաց չստացված գրականության ծավալների կուտակման արդյունքում 01.01.2009 թ. դրությամբ դեբիտորական պարտքը կազմել է 6,000.0 հազ. դրամ, որը որակվել է որպես վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման պետական աջակցության 2008 թ. ծրագրի շրջանակներում «ԱԹՀԳՕ քորփորեյշն» ՀԿ հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից իրականացված աշխատանքները

Ներկայացված տեղեկատվության համաձայն, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում 2008 թվականին իրականացվել են թվով 9 ծրագրեր, որոնց համար պետական բյուջեից հատկացվել է 110,000.0 հազ. դրամ: Ընտրանքային կարգով իրականացված ուսումնասիրությամբ խախտումներ են արձանագրվել «ԱԹՀԳՕ քորփորեյշն» ՀԿ հայաստանյան մասնաճյուղում (այսուհետ՝ Կազմակերպություն), որն իրականացրել է երկու ծրագիր: Կազմակերպության և Նախարարության միջև 2008 թ. հոկտեմբերի 10-ին կնքված պայմանագրի համաձայն, պետական բյուջեից հատկացված 20,000.0 հազ. դրամի հաշվին Կազմակերպությունը պարտավորվել է կատարել «Տեղեկատվական, հեռահաղորդակցության և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտում նորամուծությունների և հմտությունների զարգացման կենտրոն» գիտակրթական հիմնադրամի ձևավորման և բնականոն զարգացման աշխատանքները, իսկ Կազմակերպության համաֆինանսավորման չափը, ըստ պայմանագրին կից հավելված 2-ի, նախատեսվել է 27,944.4 հազ. դրամ: Պայմանագրի գործողության ժամկետ է սահմանվել 2008 թ. դեկտեմբերի 31-ը և պետական բյուջեի մասով պայմանագրի ֆինանսավորումը կազմել է 100 տոկոս:

2009 թ. օգոստոսի 1-ի դրությամբ Կազմակերպությունը դեռևս չի ապահովել հիշյալ պայմանագրին կից հավելված 2-ի 9-րդ և 10-րդ կետերով նախատեսված համապատասխանաբար՝ 19,534.5 և 11,500.0 հազ. դրամի համակարգչային տեխնիկայի և գրասենյակային կահույքի ձեռք բերման մասով իր պայմանագրային պարտավորությունների կատարումը: Արդյունքում, ծրագրով նախատեսված աշխատանքները դեռևս չեն ավարտվել, որի հետևանքով պետական բյուջեից հատկացված 20,000.0 հազ. դրամը որակվել է որպես պետական բյուջե վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս:

Կազմակերպության և Նախարարության միջև 2008 թ. նոյեմբերի 20-ին կնքված 2-րդ պայմանագրի համաձայն, Կազմակերպությունը պետք է «Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ամիս» խորագրով միջոցառումների շրջանակներում 2008 թ. հոկտեմբերի 21-ից 24-ը Նախարարության և Գլոբալ Ալյանսի հետ համատեղ Երևանում կազմակերպեր ՄԱԿ-ի «Կրթության և զարգացման գլոբալ ինովացիոն համաժողովի» աշխատանքները: Պետական բյուջեից պետք է տրամադրեր 18,003.6 հազ. դրամ, իսկ Կազմակերպության

համաֆինանսավորման չափը, ըստ պայմանագրին կից հավելված 2-ի, նախատեսվել է 27,944.4 հազ. դրամ: Նշված պայմանագրի ֆինանսավորումը պետական բյուջեի մասով կազմել է 100 տոկոս, իսկ Գլոբալ Ալյանսի և «ԱՄՆ ՄՁԳ կապալառու» կազմակերպության կողմից կատարված 21,727.7 հազ. դրամի ծախսերը հիմնավորող փաստաթղթերը բացակայում էին և ըստ Կազմակերպության բացատրության, դրանք չեն ներկայացվել:

Հավատարմագրման գործակալության կողմից կանոնադրական խնդիրների և գործառնությունների իրականացումը

Հավատարմագրման գործակալության (այսուհետ՝ Գործակալություն) գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ տնտեսավարող սուբյեկտներին մատուցում է հավատարմագրման բնագավառի ծառայություններ, այդ թվում՝ ընդունում է հավատարմագրման հայտերը, կատարում է փաստաթղթերի փորձաքննությունը, գնահատում է սահմանված չափանիշներին հայտատուների համապատասխանությունը, հավատարմագրման խորհրդի քննարկման է ներկայացնում անհրաժեշտ նյութերը, առաջարկությունները՝ հավատարմագրումը կասեցնելու, վերականգնելու կամ դադարեցնելու վերաբերյալ, իրականացնում է հավատարմագրված սերտիֆիկացման մարմինների և փորձարկման լաբորատորիաների համապատասխանության նկատմամբ հսկողությունը, մասնակցում է տեխնիկական անվտանգության ոլորտում փորձաքննություն իրականացնող սուբյեկտների հավատարմագրմանը և այլն:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում հավատարմագրվել են թվով 17 սերտիֆիկացման մարմին և 9-ը փորձարկման լաբորատորիա, փաստացի գործում են համապատասխանաբար՝ 19-ը և 67-ը: Ներկայացված փաստաթղթերի ուսումնասիրությամբ արձանագրվել է, որ Գործակալության կողմից հավատարմագրման գործընթացները կազմակերպվել են տարաբնույթ խախտումներով: Մասնավորապես, «Համապատասխանության գնահատման մասին» ՀՀ օրենքի 22-րդ հոդվածի համաձայն, հավատարմագրման նպատակով հայտատուին ներկայացվող պահանջներից է նշված ոլորտում գործունեության համար անհրաժեշտ անձնակազմով, դիտարկվող բնագավառում ուսուցում և որակավորում ստացած փորձագետներով, փորձարկման լաբորատորիաների մասով՝ նաև փորձարկում իրականացնող անձնակազմով ապահովված լինելը: Ընտրանքային կարգով կատարված ուսումնասիրությունները փաստում են, որ նշված պահանջը Գործակալության կողմից կիրառվել է ոչ բոլոր հայտատուների նկատմամբ՝ օրինակ, «Ստանդարտների ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից 2008 թ. դեկտեմբերին ներկայացված փաստաթղթերը Գործակալության կողմից ենթարկվել են փորձաքննության և համապատասխան որակավորում չունեցող անձնակազմի առկայությամբ հավատարմագրման վերաբերյալ դրական եզրակացությամբ ներկայացվել են հավատարմագրման խորհրդի քննարկմանը: Բացի այդ, անկախ փորձագիտական աշխատանքային խմբի անդամները գլխավորապես չեն ունեցել փորձագետի որակավորում:

Համաձայն «Համապատասխանության գնահատման մասին» ՀՀ օրենքի 22-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, հայտատուին ներկայացվող պահանջների կատարումը պարտադիր է նաև հավատարմագրման վկայագրի գործողության ընթացքում: Այդ նպատակով Գործակալությունը տարին մեկ անգամ պետք է իրականացնի նշված պահանջների կատարման գնահատում, անհրաժեշտության դեպքում կիրառի վկայագրի գործողության կասեցում, իսկ 2 ամսվա ընթացքում կասեցման հիմքերը չվերացնելու դեպքում՝ վկայագրի գործողության դադարեցում: Գործակալության կողմից իրեն վերապահված հսկողությունը և պարբերական գնահատումներն առանձին դեպքերում իրականացվել են ցածր արդյունավետությամբ՝ հաշվետու ժամանակաշրջանում շուրջ 20 սերտիֆիկացման մարմինների և փորձարկման լաբորատորիաների կողմից գործունեությունն իրականացվել է համապատասխան փորձագետի վկայական չունեցող 65 աշխատակիցների միջոցով, որը չի ուսումնասիրվել և օրենսդրությամբ սահմանված պատժամիջոցներ չեն կիրառվել:

Վերահսկողության շրջանակներում առանձին սերտիֆիկացման մարմիններում և փորձարկման լաբորատորիաներում կատարված հանդիպակաց ստուգումների արդյունքներով արձանագրվել են առանց հաշվառման գրանցամատյանում համապատասխան գրառում կատարելու սերտիֆիկատների տրման, միջազգային ստանդարտներով սահմանված պահանջների խախտման, աշխատանքների նկատմամբ ձևական մոտեցման, տնտեսավարող սուբյեկտների հետ վստահություն չներշնչող գործարքների կնքման, իրացման շրջանառությունը թաքցնելու փաստեր:

Մասնավորապես, «Բույսերի կարանտինի և բույսերի պաշտպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի մոտ (այսուհետ՝ ՊՈԱԿ) իրականացված հանդիպակաց ստուգմամբ արձանագրվել է հետևյալը.

- ՊՈԱԿ-ի կազմում գործող թվով 7 փորձարկման լաբորատորիաներից 31.10.2007 թվականին հավատարմագրվել է միայն կենտրոնական լաբորատորիան, իսկ հսկիչ թունաբանական փորձարկման լաբորատորիան հավատարմագրվել է 29.12.2008 թ., Բագրատաշենի սահմանային կետի փորձարկման լաբորատորիան՝ 12.03.2009 թ., Բավրայի սահմանային կետի փորձարկման լաբորատորիան՝ 20.05.2009թ.: Նշվածը վկայում է, որ ՊՈԱԿ-ն իր ստեղծման օրվանից՝ 13.01.2005 թվականից, մինչև լաբորատորիաների հավատարմագրումն ընկած ժամանակահատվածում աշխատել է ՀՀ օրենսդրության պահանջների խախտմամբ:

- Նշված ժամանակահատվածում կազմակերպության կողմից ՀՀ տարածք բույսերի կարանտին վնասակար օրգանիզմների, հիվանդությունների հարուցիչների և մոլախոտերի ներթափանցման կանխարգելման, ՀՀ տարածքում դրանց հայտնաբերման ու վերացման գործառնությունների իրականացումը կրել է ձևական բնույթ, իսկ լաբորատոր փորձարկման արձանագրությունների որոշ մասը տրամադրվել է՝ առանց հիմնավորելու լաբորատոր փորձարկումների իրականացումը:

• ՀՀ կառավարության 31.12.2000 թ. N 900 որոշմամբ սահմանված է ՀՀ մաքսային ձևակերպումներ կատարելու նպատակով ապրանքներից նմուշներ և փորձանմուշներ վերցնելու կարգը, ըստ որի վերջիններիս ժամանակ պետք է կազմվի սահմանված ձևի արձանագրություն, որն ստորագրում են մաքսային և նմուշառում իրականացնող մարմինների ներկայացուցիչները՝ իրենց մոտ պահելով մեկական օրինակ: 23.08.2007 թ. ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի կողմից հաստատվել է նմուշառման ակտի ձևը, սակայն ստուգմամբ ՊՈԱԿ-ի ոչ մի լաբորատորիայում սահմանված ձևի նմուշառման ակտ կամ նմուշառման կատարումը հավաստող այլ փաստաթուղթ չի հայտնաբերվել:

ՊՈԱԿ-ի լաբորատորիաների կողմից չի ապահովվել նաև ՀՍՀ ԻՍՕ/ԻԷԿ 17025-2005 փաստաթղթով սահմանված՝ լաբորատորիաներին ներկայացվող որոշ պահանջների կատարումը, իսկ ստուգայցերով արձանագրվել է, որ ՊՈԱԿ-ի սահմանային հսկիչ կետերում գործող փորձարկման լաբորատորիաները չունեն բավարար պայմաններ արժանահավատ և նորմատիվ փաստաթղթերին համապատասխան լաբորատոր փորձարկումներ իրականացնելու համար:

Չափագիտության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից կանոնադրական խնդիրների և գործառնությունների իրականացումը

ՉԱԻ-ի գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ տնտեսավարող սուբյեկտներին մատուցում է ծառայություններ չափագիտության բնագավառում, այդ թվում՝ իրականացնում է չափման միջոցների պետական և հաստատված տեսակին համապատասխանության փորձարկումներ, տալիս է չափման միջոցի տեսակի հաստատման հնարավորություն և/կամ մերժման մասին եզրակացություն, իրականացնում է չափման միջոցների ստուգաչափում, չափումների կատարում, կազմակերպում է չափման միջոցների ստուգաճշտում ու չափումների կատարման մեթոդիկաների վկայագրում իրականացնող տնտեսավարող սուբյեկտների հավատարմագրման աշխատանքներ, պահում, պահպանում է ազգային էտալոնները, ստեղծում, կատարելագործում, պահպանում և կիրառում է մեծությունների միավորների էտալոնները և այլն:

Ուսումնասիրությամբ արձանագրվել է, որ «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի ոչ լիարժեք կիրարկման և անհրաժեշտ մեխանիզմների բացակայության հետևանքով ի հայտ են եկել առանձին թերություններ ու բացթողումներ, որոնց համար ՉԱԻ-ն չի կրել պատասխանատվություն, իսկ անհրաժեշտ մեխանիզմների բացակայության պատճառով լիարժեք չի իրականացնել նաև առկա թերությունների ու բացթողումների վերացման ուղղությամբ աշխատանքները: Այսպես, առանձին ոլորտներ գրեթե դուրս են մնացել չափագիտական հսկողությունից, որի արդյունքում մատուցված չափագիտական ծառայությունների դիմաց գումարները թերի են հավաքագրվել:

«Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածով սահմանվել է, որ չափման միջոցներ արտադրող, նորոգող և վաճառող իրավաբանական անձինք և անհատ ձեռնարկատերերը պարտավոր են դրանք ներկայացնել ստուգաչափման՝ սահմանված

միջստուգաչափական ժամանակամիջոցում, սակայն գործնականում տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից նշված պահանջը լիարժեք չի կատարվել: Օրինակ, 07.05.2008 թ. «Նաիրիտ Գործարան» ՓԲԸ-ի կողմից ստուգաչափման է ներկայացվել թվով 52 սարքավորում, իսկ 2009 թ. տեղի ունեցած վթարից հետո պայթյունի պատճառները բացահայտելիս, վթարված արտադրամասի թվով 64 չափման միջոցների փորձաքննությամբ պարզվել է, որ դրանք ընդհանրապես չեն ստուգաչափվել:

Ընտրանքային կարգով առանձին բնագավառներում իրականացված ուսումնասիրության արդյունքներով պարզվել է հետևյալը.

- ՀՀ-ում շահագործվող շուրջ 242 ԱԳԼԾԿ կայաններից ՉԱԻ-ին դիմել են 143-ը՝ ստուգաչափման ներկայացնելով միայն «Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ-ի հետ փոխադարձ հաշվարկի հաշվիչները: Ինչ վերաբերում է վաճառքի ժամանակ կիրառվող չափիչ սարքերին, ապա գազալցակայանները հաշվիչի փոխարեն գլխավորապես կիրառում են մանոմետրեր, որոնց տեսակը հաստատված չէ և դրանք ստուգաչափման չեն ներկայացվել: Այլ կերպ, գազալցակայաններում սպառողներին գազի վաճառքն իրականացվել է անհայտ ծագման և տիպի ճնշման թվային փոխակերպիչների միջոցով, որով խախտվել է «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջը, բարդություններ են ստեղծվել իրացված գազի իրական ծավալները հաշվարկելու ընթացքում, ունահարվել են սպառողների շահերը: ԱԳԼԾԿ-ների կողմից չեն պահպանվել նաև ՀՀ կառավարության 28.08.2008 թ. N 1101-Ն որոշմամբ հաստատված պայմանները՝ կապված անվտանգությունն ապահովող չափիչ սարքավորումների պարտադիր ստուգաչափման հետ: Հաշվարկները ցույց են տվել, որ 242 ԱԳԼԾԿ-ների կողմից 2009 թ. 1-ին կիսամյակի տվյալներով հարկային մարմիններում հայտարարագրվել են շուրջ 515 գազալցման խողովակներ, որոնք ստուգաչափմամբ ընդգրկելու պարագայում ՉԱԻ-ի տարեկան եկամուտները զգալիորեն կավելանային (1 չափիչ սարքի ստուգաչափման վճարը՝ 18.0 հազ. դրամ):

- Չօգտագործված ռեզերվներ կան նաև բենզալցավորման կայանների ստուգաչափման արդյունավետության բարձրացման գործում: Համաձայն ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի տեղեկատվության, 2009 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ ՀՀ-ում գործում են 1030 տնտեսավարող սուբյեկտներ, որոնք շահագործում են 1889 բենզալցակայաններ, իսկ նրանցից ստուգաչափված են 576-ը, այդ թվում՝ 375-ը Երևանում և նրա շրջակայքում: Ստուգաչափման աշխատանքները լիարժեք կատարելու դեպքում (1 հաշվիչ սարքի ստուգաչափման արժեքը 5.0 հազ. դրամ է) ՉԱԻ-ի տարեկան եկամուտները հնարավոր կլիներ բավականին ավելացնել:

- ՉԱԻ-ի կողմից ներկայացված տեղեկատվության վերլուծությունը ցույց է տվել, որ հանրապետությունում դեռևս բավարար արդյունավետությամբ չեն իրականացվում կշեռքների ստուգաչափման աշխատանքները՝ Երևան քաղաքի շուկաներում ստուգաչափված է ընդամենը 79 կշեռք, իսկ խոշոր խանութներից շուրջ 40-ը դրանք չեն ներկայացրել ստուգաչափման: Ըստ ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի տրամադրած տեղեկությունների, Երևան քաղաքում

գործում է 156 շուկա, որից 56-ը գրադվում է գյուղատնտեսական արտադրանքի վաճառքով: Այլ կերպ, տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից խախտվել է սահմանված կարգը և տվյալ չափման միջոցի շահագործումը և ճշտության ապահովումը հսկողությունից դուրս են մնացել:

- Հսկողությունից դուրս են մնացել նաև արտադրության մի շարք բնագավառներում չափագիտական ապահովվածության խնդիրները, որոնք առկա են չափաձևարված ապրանքներին (սուրճ, կարագ, ձավարեղեն և այլն) ներկայացվող պահանջների ապահովման բնագավառում:

- Առողջապահության ոլորտում չափագիտության խնդիրները հիմնականում հանգել են բուժ-հիմնարկների կողմից «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պահանջի ապահովմանը, չափագիտական վկայագրման նպատակով կիրառվող չափումների կատարման մեթոդիկայի բացակայությանը, դրանով պայմանավորված՝ բուժհաստատության հագեցվածության աստիճանի և սարքավորումների անհրաժեշտ նվազագույն քանակության որոշման անհնարինությանը:

- Չափագիտության ոլորտի չլուծված հարցերի շարքում են մնացել ազգաբնակչության էլեկտրամագնիսական ճառագայթային անվտանգության ապահովումը: Այսպես, բջջային կապի ապահովման համար շենքերի տանիքներին տեղադրված բազմաթիվ հաղորդող/ընդունող կայաններից ոչ մեկը վկայագրված չէ:

Բավարար չէ նաև ՉԱԻ-ի և չափագիտական վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համագործակցությունը, որի արդյունքում ստուգաչափված չափման միջոցը սահմանված կանոնների խախտմամբ շահագործելու և չափման ճշտությունը չապահովելու դեպքում վերահսկողություն իրականացնող մարմինը կատարում է գուտ ՉԱԻ-ի կողմից ստուգաչափումը հաստատող վկայագրի առկայության ստուգում՝ տեսադաշտից դուրս թողնելով նշված կանոնների խախտման փաստերը:

Ինչ վերաբերում է եկամուտների հավաքագրմանը, ապա հիշատակված օրենքի կիրարկումն ապահովող մեխանիզմների առկայության դեպքում ՉԱԻ-ի կողմից միայն ստուգաչափման ծառայությունների մատուցման դիմաց տարեկան մուտքերը հնարավոր էր ավելի քան կրկնապատկել (2007-2008 թթ. փաստացի տարեկան մուտքերը կազմել են շուրջ 250.0 մլն դրամ):

«Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից կողմից կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացումը

«Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ ՍԱԻ) գործունեության հիմնական ուղղություններն են՝ տնտեսավարող սուբյեկտներին մատուցում է ծառայություններ ստանդարտացման և սերտիֆիկացման բնագավառում, կազմակերպում է ստանդարտացման բնագավառում կադրերի մասնագիտացում, մասնագետների ուսուցում և որպես փորձագետների՝ որակավորում, կատարում է արտադրանքի, ծառայությունների, բնապահպանական կառավարման համակարգերի, անձանց համապատասխանության հավաստում, ընդունում է

ազգային ստանդարտները, ստեղծում և վարում է նորմատիվ փաստաթղթերի ազգային ֆոնդը և այլն:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՍԱԻ-ի կողմից ստանդարտացման բնագավառում կադրերի մասնագիտացման և վերապատրաստման, իսկ համապատասխանության գնահատման բնագավառում՝ մասնագետների համապատասխան ուսուցման ու որպես փորձագետների՝ որակավորման աշխատանքներն իրականացվել են ցածր արդյունավետությամբ: Արդյունքում, սերտիֆիկացման աշխատանքները կատարվել են համապատասխան որակավորում, հետևաբար՝ նաև իրավասություն չունեցող մասնագետների կողմից («Նարեկ» ԳՀ ՓԲԸ, «Շինսերտիֆիկատ» ՍՊԸ, «Ռեդիկոմ» ՓԲԸ):

Համապատասխանության հավաստման բնագավառում սերտիֆիկացման աշխատանքների ընտրանքային ստուգմամբ արձանագրվել է, որ առանձին դեպքերում դրանք կրել են ձևական բնույթ, իսկ տնտեսավարող սուբյեկտների հետ կնքված որոշ գործարքների օրինականությունը կասկած է հարուցել: Հայտնաբերվել են դեպքեր, երբ սերտիֆիկատները տրվել են առանց լաբորատոր փորձարկում իրականացնելու, ինչպես նաև առանց լաբորատոր փորձարկման վերաբերյալ արձանագրության: Այսպես, լաբորատորիայի կողմից տարբեր ժամանակահատվածներում հայրենական և արտասահմանյան արտադրության պարենային և ոչ պարենային ապրանքների լաբորատոր փորձարկման արդյունքներով տրվել են դրական արձանագրություններ՝ դրանցից զգալի մասը չգրանցելով լաբորատոր հետազոտությունների մատյաններում: Փաստորեն, լաբորատորիան գրանցամատյանում գրանցել և առանձին արձանագրություններ է ներկայացրել նաև հետազոտություններ չանցած ապրանքներին՝ առանց նյութական և աշխատանքային ռեսուրսներ օգտագործելու: Օրինակ, ընտրանքային ստուգմամբ հայտնաբերվել է, որ սննդի և արդյունաբերական արտադրատեսակների մի շարք լաբորատոր արձանագրություններում, որոնց մասին լաբորատոր հետազոտությունների մատյաններում գրառում չի կատարվել, նշվել է, որ տվյալ ապրանքատեսակները ենթարկվել են բազմաթիվ լաբորատոր ուսումնասիրությունների՝ կապարի, արսենիումի, սնդիկի, կադմիումի, ստրոնցիումի, ցեզիումի պարունակությունը պարզելու նպատակով: Մեկ այլ լաբորատոր փորձարկման արձանագրությամբ ԳՈՍՏ 7208-93-ի պահանջներին համապատասխանող են ճանաչվել «Վեդու գինու գործարան» ՓԲԸ-ի կողմից արտադրվող «Ավարայր», «Խորան», «Կագոր», «Վեդի Արենի» և «Անուշ» գինիները, իսկ լաբորատոր հետազոտությունների կատարման մատյաններում գրառումը կատարվել է միայն «Ավարայր» գինու փորձարկման վերաբերյալ: Նույնը վերաբերում է նաև Բրազիլական «Պերդիգատ ագրոինդուստրիալ» ֆիրմայից ստացված սառեցրած հավի թևի և քարաճիկի փորձարկման հայտով ծանր մետաղների և այլ տոքսիկ տարրերի առկայության որոշմանը, երբ փորձարկվել են միայն սառեցված հավի թևերը:

Նորմատիվ իրավական փաստաթղթերով ներկայացված պահանջների համաձայն, սերտիֆիկացման մարմինը յուրաքանչյուր ապրանքատեսակի վերաբերյալ առկա

փաստաթղթերի փորձաքննության արդյունքների հիման վրա է իրականացնել արտադրանքի համապատասխանության գնահատում, որից հետո՝ վերջինիս վերաբերյալ դրական եզրակացության հիման վրա որոշում ընդունել սերտիֆիկատի տրման մասին: Իրականում, կատարված ուսումնասիրությունները վկայում են, որ փաստաթղթերի փորձաքննությունը պատշաճ մակարդակով չի կատարվել և դրական եզրակացությունը տրվել է ոչ հավաստի լաբորատոր արձանագրությունների հիման վրա: Այսպես, 14.04.2009 թ. որոշում է ընդունվել «Էլիտ Շանթ» ՍՊԸ-ի թվով 47 տեսակի և անվանման պաղպաղակներին համապատասխանության սերտիֆիկատ տալու մասին՝ հիմք ընդունելով ՍԱԻ-ի լաբորատորիայի կողմից կատարված «Էսկիմո» շոկոլադային, ջրանակված ընկույզով տեսակի (0.7 կգ քաշով փորձարկվող նմուշով), իսկ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի սանիտարահիգիենիկ փորձարկման լաբորատորիայի կողմից տրված «վաֆլե բաժակով վանիլային պաղպաղակի», «շոկոլադային ջնարակված ընկույզով վանիլային պաղպաղակի» և «մրգային պաղպաղակի» (ընդամենը 0.6 կգ փորձարկվող նմուշով) տեսակների վերաբերյալ արձանագրությունները:

Լաբորատորիայում կատարված ոչ հավաստի հետազոտության մասին են վկայում նաև բազմաթիվ այլ դեպքեր, որոնք հիմնավորում են սերտիֆիկացման ոլորտում իրականացված աշխատանքների ոչ լիարժեք իրականացումը: Փորձարկում կատարելու վերաբերյալ արձանագրություններ են տրամադրվել անհայտ ծագման և պիտանելիության անորոշ ժամկետի արտադրության, ինչպես նաև դեռևս չներմուծված կամ ներմուծման փաստաթղթերով չհիմնավորված ապրանքներին: Մի շարք լաբորատոր փորձարկումներ չեն համապատասխանում տվյալ ապրանքատեսակի ԳՈՍՏ-ով սահմանված նորմատիվներին: Օրինակ, ֆրանսիական “Chopard”, “Aroma Devine” և “Titanic” հարդարաջրերի հոտի կայունությունը՝ համաձայն ԳՈՍՏ 17237-ի, պետք է որոշվի համապատասխանաբար 40 և 24 ժամվա ընթացքում, մինչդեռ լաբորատորիայի կողմից հիշյալ հարդարաջրերի լաբորատոր փորձարկման վերաբերյալ դրական արձանագրությունը կազմվել է 1 օրվա ընթացքում, որում հոտի կայունության ժամկետը նշվել է համապատասխանաբար՝ 41 և 34 ժամ: Ավելին, առանձին կազմակերպություններին նմուշառման պահից սերտիֆիկատներ են տրվել տեխնոնոակարգով սահմանված պահանջների խախտմամբ ընդամենը 1-ից 2-օրյա ժամկետում: Այսպես, 2008 թ. կոնյակի համար սերտիֆիկատը տրվել է 1 օրում, իսկ 2009 թ. այն տրվել է տեխնիկական կանոնակարգով պահանջվող եռօրյա ժամկետում, 2008 թ. «Արենի» գինու սերտիֆիկատը կրկին տրվել է 1 օրում այն դեպքում, երբ 2009 թ. պահպանվել է տեխնիկական կանոնակարգով պահանջվող 5-օրյա ժամկետը, 2008 թ. սերտիֆիկատը տրվել է նույն օրը, իսկ 2009 թ. նույն ապրանքատեսակին այն տրվել է պահանջվող 3-օրյա ժամկետում: Ընդ որում, նշված բոլոր դեպքերում յուրաքանչյուր ապրանքատեսակի գծով փորձարկումների տեխնիկական կանոնակարգերը փոփոխման չեն ենթարկվել:

Արձանագրվել են սննդամթերքի մասնակի փորձարկումների կատարման դեպքեր, որով խախտվել են «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջները՝ կապված սննդամթերքում սպիտակուցների, ճարպերի, վիտամինների և այլ հավելումների պարունակության պարտադիր որոշման հետ:

Որոշակի խախտումներ և անհամապատասխանություններ են արձանագրվել նաև փորձարկման նպատակով պահանջվող նյութածախսերում, որոնք պետք է կազմեն գնի շուրջ 1/3-ը, մինչդեռ լաբորատորիայի նյութածախսի ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ 2007-2008 թթ. ընթացքում այն կազմել է ընդամենը 5.7 մլն դրամ կամ 3.6 %՝ ապահովելով 160.6 մլն դրամի հասույթ:

Բացահայտվել են դեպքեր, երբ սերտիֆիկացում իրականացնող մասնագետն իր գործառույթներն իրականացրել է առանց նման իրավասություն ունենալու՝ որակավորման վկայականները ուժը կորցրած ճանաչված լինելու, հետևաբար՝ փորձագետի համապատասխան որակավորում չունենալու պարագայում: Օրինակ, 2009 թվականի առաջին 3 ամսվա ընթացքում «Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի սերտիֆիկացման մարմնի 17 աշխատակիցներ սերտիֆիկացման գործունեություն են իրականացրել՝ առանց նման իրավասություն ունենալու: Այլ կերպ, ՍԱԻ-ի կողմից համապատասխանության հավաստման ոլորտում աշխատանքները կատարվել են սահմանված պահանջների խախտմամբ ոչ լիարժեք:

Շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության տեսչության կողմից կանոնադրական խնդիրների և գործառույթների իրականացումը

Շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության տեսչությունը (այսուհետ՝ Տեսչություն) իր գործունեության ընթացքում ղեկավարվել է «Չափումների միասնականության ապահովման մասին», «Ստանդարտացման մասին», «Համապատասխանության գնահատման մասին», «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին», «Սպառողների շահերի պաշտպանության մասին», «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքներով, Տեսչության կանոնադրությամբ և այլ իրավական ակտերով:

Տեսչության կողմից ներկայացված տեղեկատվության համաձայն, 2007 թ. իրականացվել է տեխնիկական կանոնակարգերի պահանջներին արտադրանքի և ծառայությունների համապատասխանության, ինչպես նաև չափագիտական կանոնների ու նորմերի պահպանման նկատմամբ վերահսկողություն թվով 1001 տնտեսավարող սուբյեկտներում, որից 121-ում հայտնաբերվել են 164 խախտումներ: Դիտարկվող տարում հարուցվել է 124 վարույթ, 13 գործ գտնվել են դատական տարբեր ատյաններում, վարչական տուգանքի է ներկայացվել 11,680.0 հազ. դրամ, փաստացի բռնագանձվել է 7,610.0 հազ. դրամը:

2008 թ. 218 տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ իրականացված վերահսկողության արդյունքներով հայտնաբերվել է 68 խախտում, հարուցվել է 64 վարչական վարույթ, տարբեր դատական ատյաններում գտնվող գործերի քանակը կազմել է 15, ներկայացվել են 6,420.0 հազ.

դրամի վարչական տուգանքներ, տարվա ընթացքում փաստացի բռնագանձվել է 6,720.0 հազ. դրամ:

2009 թ. 1-ին կիսամյակում վերահսկողությամբ ընդգրկվել են 124 տնտեսավարող սուբյեկտներ, խախտումներ հայտնաբերվել են 64-ում և նրանց նկատմամբ հարուցվել է վարչական վարույթ, դատական ատյաններում գտնվող գործերի քանակն աճել է մինչև 51-ի, վարչական տուգանքների ներկայացված գումարը կազմել է 6,220.0 հազ. դրամ:

Այսպիսով, հաշվետու ժամանակահատվածում թեև նվազել է վերահսկողությամբ ընդգրկված տնտեսավարող սուբյեկտների թիվը, սակայն աճել են նրանցում խախտումների հայտնաբերման և պետական բյուջե մուտքագրված գումարների տեսակարար կշիռները: Ինչ վերաբերում է վերահսկողության բացարձակ թվի նվազմանը, ապա ուսումնասիրությամբ պարզվել է, որ դրա պատճառներն են Տեսչության գործունեության մեջ ռիսկերի ուսումնասիրության վրա հիմնված համալիր ու համակարգային փոփոխությունների ներմուծումը, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 29.07.2004 թ. N 1149-Ն որոշմամբ սահմանված՝ ներմուծման ժամանակ պարտադիր հավաստման ենթակա արտադրանքի և ծառայությունների ցանկի կտրուկ՝ շուրջ 75 %-ով, նվազումը:

Ըստ ոլորտների իրականացված տեսչական ստուգումների կառուցվածքում առկա են բաշխվածության անհամաչափություններ: Վերահսկողությամբ ընդգրկված տնտեսավարող սուբյեկտների մեծամասնությունը գործունեություն է իրականացրել մանրածախ առևտրի և ծառայությունների ոլորտներում:

Տեսչության կանոնադրական գործառույթների շարքում կարևոր տեղ է հատկացված խախտումների կանխարգելմանը, որը ենթադրում է դիտանցման (մոնիտորինգի) պարտադիր կատարում: Իրականում, Տեսչությունը ռիսկային ուղղությունների և համապատասխան վերլուծության հիման վրա առավել ռիսկային ապրանքախմբերի և բնագավառների բացահայտման ուղղությամբ գործառույթը չի կարողացել լիարժեք իրականացնել, որը պայմանավորված է նաև «ՀՀ-ում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքում համապատասխան մեխանիզմների բացակայությամբ: Բացի այդ, Տեսչության ներկայիս գործառույթների ամրագրվածությունը մի քանի օրենքներում, ՀՀ կառավարության և գերատեսչական բազմաթիվ ակտերում, չի նպաստում տնտեսավարողների, սպառողների և տեսչության աշխատակիցների տեղեկացվածության աստիճանի բարձրացմանը:

Չլուծված խնդիրներ են արձանագրվել Տեսչության կողմից մնուշառման միջոցով վերահսկողության լիարժեք իրականացման ոլորտում: Մի կողմից, Տեսչությունում դեռևս բացակայում են տարբեր ոլորտներում առկա ռիսկերի ուսումնասիրության կուռ համակարգը և արդյունքները, որի պարագայում Նախարարությունը նպատակահարմար չի գտնում նման պայմաններում վերահսկողության վրա պետական բյուջեի միջոցների օգտագործումը: Մյուս կողմից, ըստ Տեսչության եզրահանգումների և դիրքորոշման՝ մնուշառված ապրանքների լաբորատոր փորձաքննությունները չեն ապահովում արդյունքների և եզրակացությունների

հավաստիությունը և մնան վերահսկողության արդյունավետությունը ցածր է և չի նպաստում խախտումների, տեխնիկական կանոնակարգերի ու սահմանված նորմերի պահպանման գործում տնտեսավարող սուբյեկտների պատասխանատվության բարձրացմանը:

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության ՓԲ ընկերությունների գործունեության արդյունքները

Համակարգի ՓԲ ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության տարեկան արդյունքների վերլուծությամբ արձանագրվել է, որ 2007 թվականի համեմատ, 2008 թ. ընկերությունների համախառն եկամուտը նվազել է 269,326.0 հազ. դրամով կամ 10.2 %-ով՝ կազմելով 2,371,837.0 հազ. դրամ: Միաժամանակ, ընկերությունների ծախսերն ավելացել են 73,639.0 հազ. դրամով, որի հետևանքով 342,965.0 հազ. դրամով կամ 305.1 %-ով աճել է նրանց վնասը՝ 2008 թվականին հասնելով 455,364.0 հազ. դրամի: Աճի միտում են ունեցել նրանց ոչ ընթացիկ (40.0 %) և ընթացիկ պարտավորությունները (7.2 %)- 2008 թ. կազմելով համապատասխանաբար՝ 1,765,985.0 և 3,912,974.0 հազ. դրամ: ՓԲ ընկերություններում ընկել է զբաղվածության մակարդակը, նրանցից շատերում ներդրված չէ ներքին աուդիտի համակարգը:

Համաձայն ներկայացված տեղեկատվության, վերջին 5 տարվա ընթացքում համակարգի ընկերությունների փաստացի թվաքանակը նվազել է ավելի քան կրկնակի անգամ՝ թվով 40 ընկերություններից 14-ը ՀՀ կառավարության որոշումներով մասնավորեցվել են, իսկ 9-ը տեղափոխվել են այլ համակարգ կամ լուծարվել են:

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությանը ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից հատկացված միջոցների ծախսման արդյունավետության մասին

«Միհրշին» ՍՊԸ կողմից ստանձնած պայմանագրային պարտավորությունների կատարումը

Հաշվապահական հաշվառման կենտրոնի վերանորոգման նպատակով ՀՀ Կառավարության պահուստային ֆոնդից հատկացվել է 43,306.4 հազ. դրամ: Ուսումնասիրությամբ արձանագրվել են հաշվապահական փաստաթղթերով չհիմնավորված 2,000.0 հազ. դրամի ծախս, քաղաքաշինական նորմերից բարձր գներով ձեռք բերման փաստեր՝ ևս 2,000.0 հազ. դրամի չափով, իսկ փաստացի ձեռք բերված և շուկայական գների միջև տարբերությունը կազմել է 2,500.0 հազ. դրամ:

Այսպիսով, «Միհրշին» ՍՊԸ ընկերության կողմից կնքված պայմանագրով կատարված հիմնանորոգման աշխատանքներում թույլ են տրվել 6,500.000 հազ. դրամի խախտումներ, որից 4,500.0 հազ. դրամը որակվել է որպես անարդյունավետ ծախս:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

- Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման ռեգիստրի, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության Մտավոր սեփականության գործակալության և ՀՀ ֆինանսների նախարարության գլխավոր գանձապետարանի կողմից ներկայացված տեղեկատվության համադրման արդյունքում արձանագրվել է, որ յուրաքանչյուր տարի ՀՀ տարածքում «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերն իրենց ֆիրմային անվանման մեջ օգտագործող շուրջ 100

առևտրային կազմակերպություններ պետական տուրք չեն վճարել՝ գտնվելով վերահսկողության դաշտից դուրս: Այսպիսով, հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ պետական կարող էր լրացուցիչ մուտքագրվել շուրջ 700,000.0 հազ. դրամ՝ ներառյալ հաշվարկվող տույժերը.

- «Զբոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերությունը ֆիրմային անվանման մեջ «հայկական» բառի օգտագործման դիմաց 2005 թվականից տարեկան պետական տուրքը չի վճարել և 01.07.2009 թ. դրությամբ այդ պարտավորությունների ծավալը կազմել է 15,654.0 հազ. դրամ՝ ներառյալ հաշվարկված տույժերը, որը ենթակա է վերականգնման ՀՀ պետական բյուջե: Ընկերության տարբեր ծրագրերի իրականացմանը մասնակցած մասնավոր հատվածի և միջազգային այլ ընկերությունների համաֆինանսավորման գումարներից շուրջ 250,000.0 հազ. դրամը չի մուտքագրվել դրամարկղ կամ հաշվարկային հաշիվ և չի արտացոլվել հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերում՝ առաջացնելով լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ: Միաժամանակ, տարբեր երկրներում կայացած ցուցահանդեսներին մասնակցելու նպատակով տաղավարների վարձակալության, կառուցապատման և մասնակցության համար վճարված շուրջ 60,000.0 հազ. դրամի հաշիվ-ապրանքագրերը ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան կնքված չեն եղել.

- Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ծրագրի շրջանակներում ֆինանսական աջակցության տրամադրման գործում ի հայտ եկած թերությունները և խախտումները հիմնականում հանգում են հետևյալին՝

- ֆինանսական աջակցությունը տրամադրվել է ցածր ռիսկային ծրագրերին.

- ֆինանսական աջակցությունը տրամադրվել է ոչ հավաստի ցուցանիշների՝ ՓՄՁ սուբյեկտի «ստվերային գործավարության» հիման վրա, իսկ ֆինանսական աջակցություն ստանալուց հետո ՓՄՁ սուբյեկտի կողմից ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծությամբ փաստվել է, որ աջակցության միջոցները բավարար չափով չեն նպաստել բիզնեսի ընդլայնմանը, աշխատատեղերի ավելացմանը կամ հարկային վճարումների ավելացմանը: Առանձին դեպքերում ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ստացված վարկերը նպատակին չեն ծառայել, այլ ուղղվել են այլ նպատակներին, թույլ են տվել գործարար ծրագրերից էական շեղումներ՝ նվազեցնելով պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման արդյունավետությունը.

- Տարեկան մոնիտորինգը կրել է ձևական բնույթ: Ընտրանքային կարգով թվով 42-ի սուբյեկտների մոտ իրականացված ուսումնասիրություններով հիմնավորվել է, որ նրանց իրացման իրական շրջանառությունը կազմել է ընդամենը 204,800.0 հազ. դրամ, մինչդեռ ՓՄՁ ՋԱԿ-ի կատարած մոնիտորինգի արդյունքներով ցույց է տրվել 2,839,000.0 հազ. դրամ, կամ 2,634.200.0 հազ. դրամով ավել: Բացի այդ, համաձայն ՓՄՁ ՋԱԿ-ի մոնիտորինգի արդյունքների, նշված սուբյեկտները ստեղծել են 251 նոր աշխատատեղ, իսկ ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի տեղեկատվությամբ դրանց թիվը կազմել է 67, կամ 184-ով պակաս.

- սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության ծրագրի շրջանակներում 1.0 մլն դրամի ֆինանսական աջակցությունը գործնական նպաստ չի բերել ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից նախատեսված գործարար ծրագրերի լիարժեք իրագործմանը կամ սեփական գործի հիմնմանը: Ընտրանքով ընդգրկված 15 սուբյեկտից գործում են 2-ը, իսկ մնացածը դադարեցրել են գործունեությունը.

- ինչպես սկսնակ գործարարներին, այնպես էլ ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրվող տեխնիկական աջակցության ծրագրերը հիմնականում իրականացվել են ՄԱԶԾ-ի կողմից, սակայն ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից դրանց օգտագործման արդյունավետությունը չի վերահսկվել.

- ՀՀ-ում գործող ավելի քան 170 հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտներից որակավորման կարգ են ստացել ընդամենը 15-ը կամ ամբողջի շուրջ 9.0 %-ը: Մինչդեռ կատարված ստուգայցերով և մի շարք ինտերնետային կայքերի ուսումնասիրությամբ հիմնավորվել է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով չորակավորված, բայց որակավորման կարգի նշան օգտագործող հյուրանոցային օբյեկտների առկայությունը: Նախարարությունը պատշաճ աշխատանքներ չի կատարել նրանց օրենսդրական դաշտ բերելու, խախտողների նկատմամբ պատասխանատվության միջոցներ կիրառելու ուղղությամբ, որն ըստ հաշվարկների, կապահովեր պետական բյուջեի լրացուցիչ մուտքեր.

- Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան «Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի կողմից դիտարկվող տարիներին իրականացվել են նաև մի շարք դրամաշնորհային ծրագրեր, կնքվել են առանձին գիտական, տնտեսական և վարձակալական պայմանագրեր: Ընդ որում, այլ պետությունների գիտական և միջազգային կազմակերպություններից ստացված դրամաշնորհների գումարները «եկամուտներ» հոդվածով ձևակերպվել են այն չափով, որքանով ունեցել են ծախսային ծածկույթ: 2007 թ. այն կազմել է 153,503.2, իսկ 2008 թ.` 202,604.0 հազ. դրամ, որն առաջացնում է լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ:

Նույն ժամանակահատվածում ինստիտուտի ծրագրային ծախսերի հաշվին աշխատանքի վարձատրությանն ուղղված գումարներից ոչ նպատակային ծախսը գերազանցել է 50,000.0 հազ. դրամը, որը պայմանավորված է գործունեություն չիրականացնող, սակայն ձևակերպված և վարձատրվող կոլեկտիվի տարեց անդամների, նույն ընտանիքի անդամների առկայությամբ.

ՀՀ կառավարության 2003 թ. դեկտեմբերի 11-ի N 1858-Ա որոշմամբ թույլատրվել է «Կոմետա» ԲԲԸ-ին պատկանող տարածքի փոխանակումը ինստիտուտի շենքից համարժեք տարածքի հետ, ինչպես նաև այդ տարածքի օտարումը «Հայբուսակ համալսարան» ՍՊԸ-ին, բայց ոչ պակաս, քան 25,000.0 հազ. դրամով: Որոշման խախտմամբ, նախարարի հրամանի հիման վրա ինստիտուտին հանձնարարվել է իր միջոցների հաշվին վերանորոգել օտարվող տարածքը, որի համար կապալի պայմանագիր է կնքվել շինարարական լիցենզիա չունեցող «Հայբուսակ համալսարան» ՍՊԸ-ի հետ: Արդյունքում, ինստիտուտը համալսարանին տարածքն օտարել է 25,000.0 հազ. դրամով (ներառյալ` ԱԱՀ)` շիննորոգման աշխատանքների դիմաց վերջինիս

վճարելով 20,000.0 հազ. դրամ, որը որակվել է որպես վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս.

- «Կենսատեխնոլոգիայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ-ում հաստիքացուցակով հաստատված 96 աշխատողներից 36 գիտաշխատողների նկատմամբ կիրառվել է ազատ աշխատանքային գրաֆիկ, որով խախտվել են ՀՀ աշախատանքային օրենսգրքի պահանջները: Ընկերության կողմից հաշվետու ժամանակահատվածում ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների գնումներն ամբողջությամբ իրականացվել են օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտմամբ՝ առանց մրցույթ հայտարարելու, իսկ ընթացող շինվերանորոգման աշխատանքների համար կապալառուի հետ պայմանագիր չի կնքվել, նախագծանախահաշվային փաստաթղթեր չեն կազմվել, պարզ չեն նաև իրականացվելիք աշխատանքների ֆիզիկական ծավալները և նյութական ծախսերի չափը.

- «Գիտատեխնիկական լրատվության հայկական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը գիտատեխնիկական գրականություն ձեռք բերելու նպատակով պայմանագրեր է կնքել ՌԴ մի շարք գործակալությունների հետ, որոնցում կանխավճարի չափը նախատեսվել է փաստացի կազմել է 100.0 %: Ընդ որում, բաժանորդագրության կանխավճարի դիմաց գրականությունն ամբողջությամբ չի ստացվել, իսկ 01.01.2009 թ. դրությամբ դեբիտորական պարտքը կազմել է 6,000.0 հազ. դրամ, որը դիտարկվել է որպես պետական բյուջե վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս.

- Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման պետական աջակցության 2008 թ. ծրագրի շրջանակներում «ԱԹՀԳՕ քորփորեյշն» ՀԿ հայաստանյան մասնաճյուղը չի ապահովել նախատեսված համապատասխանաբար՝ 19,534.5 և 11,500.0 հազ. դրամի համակարգչային տեխնիկայի և գրասենյակային կահույքի ձեռք բերման և համաֆինանսավորման մասով իր պայմանագրային պարտավորությունների կատարումը: Արդյունքում, պետական բյուջեից հատկացված 20,000.0 հազ. դրամը որակվում է որպես պետական բյուջե վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս.

Մեկ այլ պայմանագրով պետական բյուջեից հատկացված 18,003.6 հազ. դրամի դիմաց Կազմակերպության համաֆինանսավորման չափը նախատեսվել է 27,944.4 հազ. դրամ: Ֆինանսավորումը պետական բյուջեի մասով կազմել է 100 %, իսկ համաֆինանսավորման մասով Գլոբալ Ալյանսի և «ԱՄՆ ՄԶԳ կապալառու» կազմակերպության կողմից 21,727.7 հազ. դրամի ծախսերը հաստատող փաստաթղթերը չեն ներկայացվել.

- Հաշվետու ժամանակաշրջանում Հավատարմագրման գործակալությունը առանձին դեպքերում տվյալ ոլորտում գործունեություն իրականացնելու համար առանձին տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ներկայացված փաստաթղթերը ենթարկել է փորձաքննության և համապատասխան որակավորում չունեցող անձնակազմի առկայությամբ գործը դրական եզրակացությամբ ներկայացրել է հավատարմագրման խորհրդի քննարկմանը: Որոշ դեպքերում Գործակալությունը հավատարմագրված սուբյեկտների մոտ օրենսդրական պահանջների

կատարման գնահատումն իրականացրել է ոչ պատշաճ մակարդակով և հաճախականությամբ: Արձանագրվել են դեպքեր, երբ սերտիֆիկացման մարմինների և փորձարկման լաբորատորիաների կողմից փորձարկումներն իրականացվել է համապատասխան փորձագետի վկայական չունեցող աշխատակիցների միջոցով, որը Գործակալության կողմից չի արձանագրվել և խախտումների համար օրենսդրությամբ սահմանված պատժամիջոցներ չեն կիրառվել:

- Հանդիպակաց ստուգումներով թերություններ են արձանագրվել առանձին սերտիֆիկացման մարմիններում և փորձարկման լաբորատորիաներում՝ կապված առանց հաշվառման գրանցամատյանում համապատասխան գրառում կատարելու սերտիֆիկատների տրման, միջազգային ստանդարտներով սահմանված պահանջների խախտման, իրականացված աշխատանքների նկատմամբ ձևական մոտեցման, ինչպես նաև հարկային օրենսդրության պահանջների խախտման հետ:

«Բույսերի կարանտինի և բույսերի պաշտպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի մոտ իրականացված հանդիպակաց ստուգմամբ արձանագրվել է, որ ՊՈԱԿ-ի կազմում գործող թվով 7 փորձարկման լաբորատորիաներից 6-ը մինչև հավատարմագրումը գործունեություն են իրականացրել՝ խախտելով ՀՀ օրենսդրության պահանջները: Լաբորատոր փորձարկման արձանագրությունների մի մասը տրամադրվել է առանց հիմնավորելու լաբորատոր փորձարկման իրականացումը: ՊՈԱԿ-ի լաբորատորիաների կողմից չի ապահովվել նաև ՀՍ ԻՍՕ/ԻԷԿ 17025-2005 փաստաթղթով սահմանված՝ լաբորատորիաներին ներկայացվող առանձին պահանջների կատարումը: Ստուգայցերով արձանագրվել է, որ ՊՈԱԿ-ի սահմանային հսկիչ կետերի փորձարկման լաբորատորիաները չունեն անհրաժեշտ պայմաններ՝ արժանահավատ և նորմատիվ փաստաթղթերով սահմանված լաբորատոր փորձարկում իրականացնելու համար:

- «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի ոչ լիարժեք կիրարկման և անհրաժեշտ մեխանիզմների բացակայության հետևանքով ի հայտ են եկել մի շարք թերություններ և բացթողումներ, որոնց համար «Չափագիտության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ն որպես չափագիտական գործունեություն իրականացնող մարմին, պատասխանատվություն չի կրել և դրանք վերացնելու ուղղությամբ աշխատանքներ չի իրականացրել: Արդյունքում, գործունեության առանձին ոլորտներ գրեթե դուրս են մնացել չափագիտական հսկողությունից, հանգեցնելով մատուցված չափագիտական ծառայությունների դիմաց գումարների թերի հավաքագրման: Մասնավորապես, խախտվել է «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի պահանջը, ըստ որի չափման միջոցներ արտադրող, նորոգող և վաճառող իրավաբանական անձինք և անհատ ձեռնարկատերերը պարտավոր են սահմանված միջստուգաչափական ժամանակամիջոցում դրանք ներկայացնել ստուգաչափման: ՀՀ-ում շահագործվող շուրջ 242 ԱԳԼՃԿ-ներից ստուգաչափվել են միայն 143-ի հաշվիչ սարքերը, իսկ 1889 բենզալցակայաններից՝ ընդամենը 576-ինը: Բացի այդ, ԱԳԼՃԿ-ում խախտվել է հիշյալ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի

պահանջը՝ սպառողներին գազի վաճառքն իրականացվել է անհայտ ծագման և տիպի ճնշման թվային փոխակերպիչների միջոցով.

Հանրապետությունում բավարար արդյունավետությամբ չեն իրականացվել նաև կշեռքների ստուգաչափման աշխատանքները՝ Երևան քաղաքի թվով 156 շուկաներում ստուգաչափված է ընդամենը 79 կշեռք, իսկ խոշոր խանութներից շուրջ 40-ը դրանք առհասարակ չեն ներկայացրել ստուգաչափման: Նույն պատճառաբանությամբ հսկողությունից դուրս են մնացել նաև արտադրության մի շարք բնագավառներում և առողջապահության ոլորտում չափագիտական ապահովվածության խնդիրները, ազգաբնակչության էլեկտրամագնիսական ու ճառագայթային անվտանգության հարցերը: Վերը նշված խնդիրները պայմանավորված են նաև Չափագիտական ազգային ինստիտուտի և չափագիտական վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համագործակցության մեխանիզմների բացակայությամբ, որի հետևանքով ստուգաչափված չափման միջոցի շահագործման ընթացքում սահմանված կանոնների խախտման նկատմամբ վերահսկողություն չի իրականացվել.

- «Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից ստանդարտացման բնագավառում կադրերի մասնագիտացման և վերապատրաստման, իսկ համապատասխանության գնահատման բնագավառում՝ մասնագետների ուսուցման ու փորձագետների որակավորման աշխատանքները կատարվել են ցածր արդյունավետությամբ, որի արդյունքում սերտիֆիկացման աշխատանքներն իրականացվել են համապատասխան որակավորում և իրավասություն չունեցող մասնագետների կողմից: Սերտիֆիկացման աշխատանքներն առանձին դեպքերում կրել են ձևական բնույթ, արձանագրվել են դեպքեր, երբ սերտիֆիկատները տրվել են առանց լաբորատոր փորձարկում կատարելու և լաբորատոր փորձարկման վերաբերյալ արձանագրության: Մի շարք դեպքերում նույն ապրանքների փորձարկումները տարբեր տարիներին իրականացվել են տարբեր տևողությամբ, փորձարկման են ենթարկվել անհայտ ծագման և պիտանելիության անորոշ ժամկետի արտադրության, ինչպես նաև դեռևս չներմուծված կամ ներմուծման փաստաթղթերով չհիմնավորված ապրանքները: Բացահայտվել են նաև պարենային և ոչ պարենային ապրանքների լաբորատոր փորձարկման արդյունքներով դրական արձանագրությունների տրման փաստեր՝ առանց լաբորատոր հետազոտություն կատարելու և մատյաններում գրանցում կատարելու.

Խախտումներ են բացահայտվել «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված պահանջների կատարման գործում՝ կապված սպիտակուցների, ճարպերի, վիտամինների և այլ հավելումների պարունակության պարտադիր որոշման հետ: Լիարժեք չեն իրականացվել նաև նավթամթերքի փորձարկումները՝ ներքին այրման շարժիչային վառելիքում կապարի, ծծմբի, արոմատիկ ածխաջրածինների թույլատրելի նորմերի ճշգրիտ որոշման ուղղությամբ: Ստանդարտացման բնագավառում համապատասխանության հավաստման աշխատանքների ոչ լիարժեք կատարումը և դրանց նկատմամբ ձևական մոտեցումը հաստատում են նաև նյութաձախսերում առկա անհամապատասխանությունները՝ փորձարկման համար

պահանջվող նյութածախսերում գնացուցակով սահմանված արժեքի շուրջ 35 %-ի փոխարեն լաբորատորիայում այն փաստացի կազմել է ընդամենը 3.6 %.

- Շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության տեսչությունը հիմնականում գործել է առանց ծրագրերի, նրա կողմից չի ապահովվել ըստ ոլորտների ստուգումների բաշխվածության համաչափությունը, առանձին դեպքերում հրատապ խնդիրները մնացել են ուշադրությունից դուրս: ՀՀ օրենդրության մեջ համապատասխան մեխանիզմների բացակայության պատճառով Տեսչությունն արդյունավետ չի իրականացրել խախտումների կանխարգելմանը վերաբերող, ինչպես նաև մնուշառման միջոցով վերահսկողական գործառնությունները.

- Նախարարության համակարգի ՓԲ ընկերությունների կողմից բավարար ուշադրություն չի հատկացվել ֆինանսական հոսքերի կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը, նրանցից շատերում ներդրված չէ ներքին աուդիտի համակարգը: Արդյունքում, 2007 թվականի նկատմամբ, 2008 թվականին ընկերությունների համախառն եկամուտը նվազել է 10.2 %-ով՝ կազմելով 2,371,837.0 հազ. դրամ: Միաժամանակ, նրանց ծախսերն աճել են 305.1 %-ով՝ 2008 թվականին կազմելով 455,364.0 հազ. դրամ: Նույն ժամանակահատվածում արձանագրվել է ընկերությունների ոչ ընթացիկ պարտավորությունների 40.0 %-ի և ընթացիկ պարտավորությունների 7.2 %-ի աճ: ՓԲ ընկերությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը և նրանցում կառավարման նոր մոտեցումների արմատավորմանն ուղղված Նախարարության ձեռնարկած միջոցառումները դեռևս չեն ապահովել ակնկալվող արդյունքները.

- ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդի միջոցների հաշվին Հաշվապահական հաշվառման կենտրոնի վերանորոգման նպատակով նախարարության և «Միհրշին» ՍՊԸ-ին հատկացվել է 43,306.4 հազ. դրամ: Ուսումնասիրությամբ արձանագրվել են շուրջ 6,500.0 հազ. դրամի խախտումներ, որից 4,500.000 հազ. դրամը որակվել է որպես ՀՀ պետական բյուջե վերականգնման ենթակա անարդյունավետ ծախս:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ կառավարությանը՝

- Կանոնակարգել հանրապետության տարածքում գործող տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից ֆիրմային անվանման մեջ «Հայ», «Հայաստան», «հայկական» բառերի և դրանց թարգմանությունների օգտագործման դիմաց պետական տուրքի գանձման խնդիրը, միջոցներ ձեռնարկել թերի հավաքագրված 700,000.0 հազ. դրամի գումարները ՀՀ պետական բյուջե մուտքագրելու ուղղությամբ.

- Զննարկել զբոսաշրջության ոլորտում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության լիազորությունները հստակեցնելու, «Զբոսաշրջության և զբոսաշրջային գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում օրենսդրական պահանջների պահպանման նկատմամբ նրան հսկողություն իրականացնելու հստակ լիազորություններ վերապահելու նպատակահարմարության հարցը.

- Զննարկել «Չափումների միասնականության ապահովման մասին» ՀՀ օրենքում և չափագիտության ոլորտին վերաբերող ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու նպատակահարմարության հարցը՝ հաշվի առնելով այնպիսի գործուն մեխանիզմների մշակման անհրաժեշտությունը, որոնք կնպաստեն «Չափագիտության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի և չափագիտական վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համագործակցության ակտիվացմանը, կրթաբարձրացնեն իրականացվող ստուգաչափման աշխատանքների արդյունավետությունը:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեին՝

Իրականացնել համապատասխան ստուգումներ և ուսումնասիրություններ՝

- Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան «Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի կողմից ստացված դրամաշնորհների գումարներից շուրջ 356,107.2 հազ. դրամի ծախսման օրինականությունը և հարկային պարտավորությունների կատարումը:

- «Զբոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲԸ-ում՝ տարբեր ծրագրերի իրականացմանը մասնակցած մասնավոր հատվածի և միջազգային այլ ընկերությունների համաֆինանսավորման գումարներից շուրջ 250,000.0 հազ. դրամը հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերով չձևակերպելու փաստերը և հարկային պարտավորությունների կատարումը:

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարությանը՝

- Հետևողականորեն բարելավել աշխատանքները բյուջետային ծախսերի և եկամուտների պլանավորման, դրանց իրատեսականության ապահովման, ֆինանսական հոսքերի կառավարման արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ.

- Արձանագրված խախտումներն ու թերությունները քննարկել Հայաստանի «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի նիստում, պատասխանատվության ենթարկել դրանք թույլ տված պաշտոնատար անձանց: Ակտիվորեն շարունակել աշխատանքները սեփական կապիտալում ներդրումների կատարման ուղղությամբ՝ հիմք ընդունելով ՓՄՁ սուբյեկտների մոտ իրականացված ֆինանսատնտեսական աուդիտի արդյունքները և եզրակացությունը: Խստորեն վերահսկել երաշխավորություն ստանալու համար ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից ֆինանսատնտեսական գործունեության վերաբերյալ տրամադրվող տեղեկատվությունը՝ բացառելով «ստվերային գործավարության» և ֆինանսական ոչ հավաստի ցուցանիշների ընդունումը, ապահովել ստացված վարկային միջոցների ծախսման նպատակայնությունը և գործարար ծրագրերի իրականացումը: Նպատակին ծառայեցնել տարեկան մոնիտորինգի հնարավորությունները՝ ապահովելով դրա օբյեկտիվությունը և արդյունքների հավաստիությունը: Հետևողականորեն բարձրացնել սկսնակ գործարարների ձեռներեցությանն աջակցության ծրագրի արդյունավետությունը, նրանց տրամադրվող ֆինանսական և տեխնիկական աջակցության գործիքների հասցեականությունը: ՓՄՁ զարգացման ծրագրերին մասնակցող միջազգային

կազմակերպությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման արդյունավետության նկատմամբ սահմանել վերահսկողական ճկուն մեխանիզմներ՝ դրանք ամրագրելով համապատասխան պայմանագրերում:

- Խստացնել պահանջը «Զբոսաշրջության զարգացման հայկական գործակալություն» ՓԲ ընկերության նկատմամբ՝ ՀՀ պետական բյուջեի նկատմամբ պարտավորությունները ժամանակին և ամբողջ ծավալով կատարելու ուղղությամբ, ապահովել նրա ֆինանսատնտեսական գործունեության թափանցիկությունն ու վերահսկելիությունը, ծախսերի կատարման հիմնավորվածությունը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման կանոնների պահպանումը.

- Մշակել և հաստատել Նախարարության զբոսաշրջության և տարածքային տնտեսական զարգացման վարչության կանոնադրությունը, բարձրացնել նրա պատասխանատվությունը ՀՀ-ում գործող հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների կողմից որակավորման կարգ չստացած, սակայն այդպիսի կարգի նշաններ օգտագործող հյուրանոցային օբյեկտներին օրենսդրական դաշտ բերելու, խախտողների նկատմամբ պատասխանատվության միջոցներ կիրառելու, ինչպես նաև պետական բյուջեի լրացուցիչ մուտքերն ապահովելու համար.

- Բարձրացնել Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան «Երևանի ֆիզիկայի ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի ղեկավարության պատասխանատվությունը հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթերում եկամուտների և ծախսերի ծավալները ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան և լիարժեք արտացոլելու, հարկային պարտավորությունները կատարելու, աշխատողների վարձատրությանն ուղղված բյուջետային միջոցները նպատակային և արդյունավետ օգտագործելու գործում: Զննարկել 2007-2008 թթ. ՊՈԱԿ-ի ծրագրային ծախսերի հաշվին թույլ տրված շուրջ 50,000.0 հազ. դրամի ոչ նպատակային ծախսի պատճառները և մեղավորների նկատմամբ պատժամիջոցների կիրառման հարցը: Միջոցներ ձեռնարկել ՊՈԱԿ-ի կողմից ՀՀ կառավարության որոշման պահանջների խախտմամբ «Հայբուսակ համալսարան» ՍՊԸ-ին հատկացված 20,000.0 հազ. դրամը վերականգնելու ուղղությամբ.

- Հսկողություն իրականացնել «Կենսատեխնոլոգիայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի նկատմամբ՝ ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված պահանջների կատարման ուղղությամբ: Ապահովել Ընկերությունում ընթացող շինվերանորոգման աշխատանքների իրականացման օրինակությունը և համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին.

- Ապահովել «Գիտատեխնիկական լրատվության հայկական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից գիտատեխնիկական գրականության ձեռք բերմանն ուղղված գումարներից 6,000.0 հազ. դրամի անարդյունավետ ծախսի վերականգնումը ՀՀ պետական բյուջե.

- Միջոցներ ձեռնարկել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման պետական աջակցության 2008 թ. ծրագրի շրջանակներում «ԱԹ-ՀԳ-Օ քորփորեյշն» ՀԿ հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից պայմանագրային պարտավորությունների կատարումն

ապահովելու, ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված 20,000.0 հազ. դրամի անարդյունավետ ծախսը վերականգնելու, կամ հնարավոր սեղմ ժամկետներում նախանաշված աշխատանքներն ամբողջ ծավալով իրականացնելու ուղղությամբ: Ուշադրություն դարձնել համաֆինանսավորման սկզբունքով իրականացվող ծրագրերի շրջանակներում միջազգային կազմակերպությունների կամ մասնավոր հատվածի մասնակցային ծախսերի թափանցիկության և դրանց ձևակերպման օրինականության ու հավաստիության վրա.

- Բարձրացնել համապատասխանության հավաստման ոլորտում Նախարարությանը վերապահված լիազորությունների և գործառնությունների իրականացման արդյունավետությունը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով Հավատարմագրման գործակալության կողմից անկախ փորձագետների խմբերի ստեղծմանը, հայտատուների կողմից ներկայացված փաստաթղթերի փորձաքննությանը, պարբերական դիտարկումների ու տվյալ ոլորտում գործող տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից հավատարմագրման պահանջների կատարմանը, ինչպես նաև հավատարմագրված լաբորատորիաներին և սերտիֆիկացման մարմիններին նորմատիվ փաստաթղթերով ներկայացված պարտադիր պահանջների պահպանմանը.

- Ուսումնասիրել չափագիտության ոլորտին առնչվող օրենսդրական դաշտը և ՀՀ կառավարությանն առաջարկություններ ներկայացնել այն արդիականացնելու և կատարելագործելու ուղղությամբ: Որպես պարտադիր խնդիր դիտարկել «Չափագիտության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի և չափագիտական վերահսկողություն իրականացնող մարմնի համագործակցության մեխանիզմների բացակայությունը, ստուգաչափման աշխատանքների ցածր արդյունավետությունը և վերահսկողության դաշտից դուրս մնացած մի շարք ոլորտների առկայությունը: Միջոցներ ձեռնարկել վերապահված ոլորտներում ստուգաչափման աշխատանքների ծավալներն ընդլայնելու, ՀՀ-ում շահագործվող գազալցակայանների և բենզալցավորման կետերի կողմից շահագործվող չափիչ սարքերը, չափածրարված ապրանքները, բուժ. հիմնարկների կողմից օգտագործվող բժշկական սարքավորումների և կիրառվող չափումների կատարման մեթոդիկաները, ինչպես նաև էլեկտրամագնիսական ճառագայթում առաջացնող հաղորդող/ընդունող հաղորդիչ կայանները չափագիտական հսկողությամբ ընդգրկելու ուղղությամբ.

- Միջոցներ ձեռնարկել «Ստանդարտացման ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կողմից իրեն վերապահված ոլորտում աշխատանքների կազմակերպման վերաբերյալ արձանագրված թերությունների ու խախտումների վերացման ուղղությամբ և պատասխանատվության ենթարկել խախտումներ թույլ տված պաշտոնատար անձանց:

- Համալիր միջոցառումներ մշակել Նախարարության աշխատակազմի շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության տեսչության գործունեությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխանեցնելու, նրա կողմից կանոնադրությամբ սահմանված գործառնությունները լիարժեք և արդյունավետ իրականացնելու, ըստ ոլորտների ստուգումների բաշխվածության համաչափությունն ապահովելու, ստուգումների կանխարգելիչ դերը

բարձրացնելու ուղղությամբ: Ապահովել տեսչական ստուգումների նպատակայնությունն ու արդյունավետությունը՝ դրանց հիմքում դնելով ռիսկերի ուսումնասիրությունը և գնահատումը.

- Պատշաճ վերահսկողություն իրականացնել ՓԲ ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության և դրա արդյունքների նկատմամբ, վերլուծության ենթարկել ներկայացված հաշվետվությունները, մշակել միջոցառումներ համակարգի առևտրային կազմակերպություններում կառավարման մեխանիզմների կատարելագործման ու արդիականացման ուղղությամբ.

- Հսկողություն սահմանել ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից նախարարությանը հատկացված ֆինանսական միջոցների օգտագործման արդյունավետության և նպատակայնության ապահովման նկատմամբ:

«Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի գ) ենթակետի համաձայն, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին տրամադրել գրավոր տեղեկատվություն՝ հաշվետվությամբ արձանագրված խախտումների վերացման վերաբերյալ:

ՀՀ պետական բյուջե վերականգնման ենթակա գումարները ցանկացած եկամտային հաշվին փոխանցելուց հաշվի սկզբում նախապես նշել «96» կոդը: ՀՀ պետական բյուջե վերականգնվող գումարները փոխանցել ՀՀ վերահսկիչ պալատի անվամբ բացված «պետությանը պատճառված վնասների փոխհատուցումից մուտքեր» (900005281515) հաշվեհամարին՝ կամ գանձապետարանի համակարգում բացված այլ եկամտային հաշվին՝ նշելով «96» կոդը: